

2
2021

Työeläke

Eläketurvakeskuksen julkaisema työeläkealan ammatti- ja sidosryhmälehti

Paljonko kerrytit eläkettä?

Nuori haluaa
päästä töihin

Kokonaiseläke
1762 euroa

Sijoitusvarat
223 miljardia

Sisältö

PÄÄKIRJOITUS

Jaakko Kiander:
Sijoitustuottovertailut
herättävät kysymyksiä ___ **3**

TIEDOKSI

Perhe-eläke
määräaikaiseksi ___ **5**

KOLUMNI

Juho Saari:
Jononhallinnan taito ___ **7**

VISUAALISESTI

Kokonaiseläke 2020 ___ **8**

TUTKITTUA

Ilari Ilmakunnas:
Eläkettä ansioista
jo varhaiselta iältä ___ **10**

PAINAVA SANA

Nuorten työllisyys
toipuu koronasta ___ **12**

PUHEENAIHE

Nuori haluaa
työn syrjään ___ **16**

TYÖELÄKERAHAVIRROT

Työeläkelaitosten
tilinpäätöstiedot 2020 ___ **18**

223 miljardin salkku ___ **21**

Korona ei juuri
heiluttanut palkka-
summan kehitystä ___ **24**

ARKISTO

Työeläke-lehdet
julkaisuarkistossa ___ **25**

KIRJA

Keskinäisistä
keskinäisin ___ **26**

OHJENUORA

Vakuutettu työ
kartuttaa eläkettä ___ **28**

KONKARI KERTOO

Eläketurva
Sini Kivihuhan
elämäntyönä ___ **30**

ENGLISH SUMMARY

Kooste lehdestä
englanniksi ___ **31**

JULKAISUT

Tutustu ETK:n
julkaisuihin ___ **32**

14

Nuorten työllisyys heikkeni merkittävästi koronakriisissä. Tilastokeskuksen erikoistutkija Hanna Sutela näkee jo merkkejä tilanteen kohentumisesta.

Pääkirjoitus

JAAKKO KIANDER, JOHTAJA, ELÄKETURVAKESKUS / TWITTER @KIANDERJAAKKO

Sijoitustuottovertailut herättävät kysymyksiä

Eläketurvakeskus julkaisee vuosittain eläkelaitosten reaalisten sijoitustuottojen vertailuja. Kotimaisten eläkelaitosten lisäksi mukana on joukko ulkomaisia laitoksia. Vertailu ei tietenkään ole täysin reilua, koska ulkomaiset vertailukohteemme ovat suuria, tunnettuja ja menestyneitä – siis alan parhaimmistoa.

Reaalisten tuottojen vertailua vaikeuttavat maiden väliset erot inflaatiovauhdissa ja valuuttakursseissa. Näiden vuoksi vertailu ei suoraan kerro, kuinka hyvin eri laitokset ovat onnistuneet sijoituksissaan. Lisäksi sijoitustoimintaan vaikuttaa sääntely, jossa on suuria eroja eri maiden välillä. Vertailuista voi kuitenkin tehdä mielenkiintoisia havaintoja.

Viime vuonna suomalaisten laitosten väliset tuottoerot olivat suuria. Samalla keskimääräiset tuotot jäivät jälkeen vertailumaiden laitoksista.

Suomalaisten eläkelaitosten välisille tuottoeroille ei ole mitään yksinkertaista selitystä. Vertailumaita heikommille tuotoille voi hakea selitystä koronakriisin aiheuttamasta osakekurssien laskusta. Kurssilasku kohtasi tietysti kaikkia vertailun sijoittajia, mutta suomalaisessa järjestelmässä se heikensi laitosten vakavaraisuutta ja rajoitti niiden mahdollisuuksia hyötyä loppuvuoden kurssinoususta.

Koronavuoden samoin kuin vuonna 2008 koetun finanssikriisin kokemukset antavatkin aiheen tarkastella yksityisen sektorin eläkelaitosten vakavaraisuussääntelykehikkoa. Joudumme pohtimaan, kuinka hyvin nykyinen järjestelmä tukee eläkevarojen pitkäjänteistä ja tuottohakuista sijoittamista.

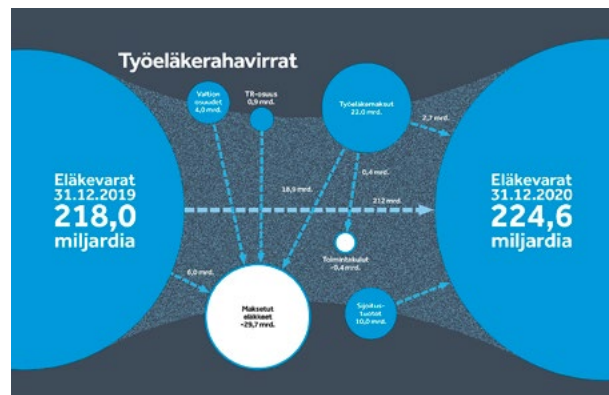
Viime vuosikymmenten kehityksen perusteella on odotettavissa, että tällä vuosisadalla voi vastedeskin ilmaantua talous- ja terveyskriisejä ja muita häiriöitä, jotka tekevät sijoittamisen vaikeammaksi. Sitkeästi matalana pysyvä korkotasoo ei tee tilannetta helpommaksi.

Näistä syistä on syytä jatkaa Jukka Rantalan esiselvityksestä vuonna 2019 alkanutta työtä, jossa arvioidaan erilaisia sääntelymuutoksia. Tarpeen on pohdita keinoja, jotka voisivat mahdollistaa nykyistä paremmat sijoitustuotot ja vakaamman vakavaraisuuden, joiden avulla suomalaiset toimijat voisivat päästä samanlaisiin tuottoihin kuin parhaat ulkomaiset kilpailijat. /

”Miten mahdollistaa nykyistä paremmat sijoitustuotot?”

30 Konkari Sini Kivihuhta tarkastelee eläketurvan kysymyksiä niin hyvässä kuin pahassa.

18 Työeläkelaitosten tilinpäätöstiedot ja rahavirrat vuodelta 2020 kerrotaan kuvioin ja taulukoin teemasivuilla 18–24.

Työeläke-lehti on työeläkealan ammatti- ja sidosryhmälehti.

JULKAISIJA
Eläketurvakeskus, Etk.fi

DIGILEHTI
Työeläkelehti.fi

UUTISKIRJE
etk.fi/uutiskirje

TOIMITUKSEN SÄHKÖPOSTI
tyoelake-lehti@etk.fi

PÄÄTOIMITTAJA
Tuovi Rautjoki

TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ
Anne Iivonen

TOIMITUSNEUVOSTO
Markku Aalto

(Eläkesäätiöyhdistys)
Anniina Alaluusua-Listola

(Eläketurvakeskus)
Tiina Grönqvist (Varma)

Jorma Kinnunen (Mela)
Heidi Koskinen (Ilmarinen)

Noora Poussu (Elo)
Heikki Tikankmäki

(Eläketurvakeskus)
Pirta Toivonen (Veritas)

Katriina Valve (Keva)

TEKIJÄT
Jaakko Aho, Ilari Ilmakunnas,

Katri Isotalo,
Antti Karkkiainen,

Jaakko Kiander,
Sini Kivihuhta,

Kimmo Koivurinne,
Lena Koski, Kari Lindstedt,

Olli-Pekka Orpo,
Karoliina Paatos, Kari Puro,

Eeva Puuperä, Merja Raunio,
Matti Remes, Juho Saari,

Katri Saarteinen ja
Majja Schroll.

TILAUKSET JA
OSOITTEENMUUTOKSET

aineistotilaukset@etk.fi
puhelin 029 411 2500

TAITTO
Markku Laitinen

Aste Helsinki Oy

PAINO
Hansaprint Oy

paperi UPM Fine
100 g/m²

56. vuosikerta
ISSN 0564-5808 (painettu)

ISSN 1799-5221
(verkkojulkaisu)

Helsinki 2021

Ilmestyy neljästi vuodessa.
no aineistot lehti ilmestyy

1 12.2. 15.3.
2 7.5. 7.6.
3 3.9. 4.10.
4 5.11. 7.12.

Kannen kuva:
Katri Saarteinen

Sijoitustuottovertailu ei mairittele Suomea

Tuottovertailu suomalaisten eläkevakuuttajien ja yksittäisten suurten ulkomaisten eläkelaitosten sijoitustuottojen kesken osoittaa, että Suomi ei yllä kärkimaiden sijoitustulokseen.

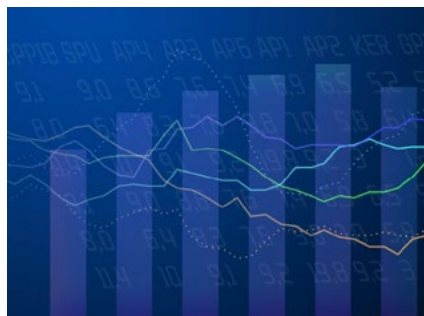
Koronavuonna 2020 vertailumaissa keskimääräinen tuotto oli 7,1 prosenttia, kun suomalaisten työeläkesijoittajien tuotot ylsivät keskimäärin 4,9 prosenttiin.

Kymmenen vuoden vertailujaksolla Suomi on saanut 4,4, prosentin keskituottoa.

Suomalaisten eläkesijoittajien tuotoissa oli viime vuonna tavallista enemmän hajontaa. Korkeimmat reaalityöt saivat Kirkon eläkerahasto KER (7,2 %) ja Ilmarinen (6,8 %), jonka tulos oli vakavaraisuussääntelyn piirissä toimivien sijoittajien kärkitasoa. Heikommin meni Valtion eläkerahastolla VER (3,6 %), Elolla (3,3 %) ja Varmalla (2,5 %).

Eri maiden välisessä vertailussa selvästi suurimmat tuotot, noin 20 prosenttia, keräsi korkeariskisiin kohteisiin sijoittava ruotsalainen puskurirahasto AP6.

Suurimmat reaalityöt kymmenen vuoden ajanjaksolla ovat keränneet Kanadan puskurirahasto CPPIB, Norjan puskurira-

Tuottoja voi vertailla Etk.fi-palvelun grafiikkasovelluksessa.

Kirkon eläkerahasto KER (7,2 %) ja Ilmarinen (6,8 %) saivat korkeimmat reaalityöt.

hasto SPU, Ruotsin suurin puskurirahasto AP4 ja Tanskan työeläkerahasto ATP, jotka ylsivät 8–9 prosentin tuottoon.

Eläketurvakeskus tekee vuosittain sijoitustuottovertailun, joka kattaa 23 työeläke-toimijaa Pohjois-Euroopasta ja -Amerikasta sekä Aasiasta. Vertailuun on valittu kattavuudeltaan ja sijoitusvarallisuudeltaan keskeisiä toimijoita kunkin maan eläkejärjestelmästä.

Vertailussa työeläkesijoittajat on jaettu riskinottomahdollisuuksien mukaan kahteen ryhmään: vakavaraisuuslainsäätelystä vapaat toimijat ja vakavaraisuussääntelyn piirissä olevat toimijat.

Suomessa puskurirahastojen tuotto on noin puoli prosenttiyksikköä korkeampi kuin vakavaraisuussääntelyn alaisilla toimijoilla (työeläkeyhtiöt ja -kassat) viimeisen 10 vuoden ajalta.

Työeläkesijoittajien tuottotiedot on kerätty julkisista lähteistä, ensisijaisesti toimijoiden vuosikertomuksista ja luvut esitetään sekä reaalisina että nimellistuotoina.

Etk.fi-palvelussa on havainnollinen grafiikkasovellus, jossa sijoitustuottoja voi vertailla yhden, viiden ja kymmenen vuoden tarkastelujaksoilla.

Työstä eläkkeelle siirryttäessä tulot laskevat viidenneksen

Eläkettä edeltävä työmarkkina-asema vaikuttaa merkittävästi tulojen muutokseen. Työstä eläkkeelle siirtyneiden nettotulosuhteen mediaani on 79 prosenttia eli nettotulot laskevat keskimäärin viidenneksen eläkkeelle siirryttäessä. Tieto käy ilmi Eläketurvakeskuksen seurantatutkimuksesta, joka kattaa vuodet 2002–2017.

Nettotulosuhteen muutos on pysynyt samanlaisena 2000-luvun alusta saakka, huolimatta työmarkkinoiden ja väestön demografisesta muutoksesta ja eläkeuudistuksista.

Valtaosa siirtyy eläkkeelle suoraan työelämästä, mutta moni myös työelämän ulkopuolelta. Eläkkeelle siirtyminen nostaa työttömien ja muiden työelämän ulkopuolelta siirtyvien nettotuloja keskimäärin reilun kymmenyksen.

Kaikkien eläkkeelle siirtyneiden nettotulosuhteen mediaani on ollut 87 prosentin tuntumassa vuosituhannen alusta saakka.

KAROLIINA PAKTOS

– Työttömyydestä tai muusta syystä työelämän ulkopuolelta eläkkeelle siirtyneiden tulotaso on eläkkeelläkin yleensä selvästi pienempi kuin työstä eläkkeelle siirtyneiden, kertoo ekonomisti Juha Rantala Eläketurvakeskuksesta.

OPI UUTTA – ETK KOULUTTAA

Vahvista asiantuntijuuttasi työeläkeasioissa kesän verkkokursseilla:

- Suomen työeläkejärjestelmästä lyhyesti
- The Finnish Earnings-related Pension System
- Työeläkekuntoutuksen ABC.

ETK on luotettava työeläkealan osaaja ja kouluttaja. Ilmoittaudu verkossa www.etk.fi/koulutus

Perhe-eläke määräaikaiseksi

Kolme periaatetta muuttuu perhe-eläkkeissä. Leskeneläke muuttuu määräaikaiseksi, avopuolisot tulevat etuuden piiriin ja lasten asema paranee.

Hallituksen esitys lakiuudistuksesta on eduskunnan käsittelyssä. Uudistuksessa perhe-eläketurvan käsite ajanmukaistuu nykyajan perheiden tarpeita vastaavaksi.

Laki muuttuu niin, että eskeneläkettä maksetaan kymmenen vuotta puolison kuoleman jälkeen. Nykyinen leskeneläke myönnetään toistaiseksi, joten etuuden muuttuminen määräaikaiseksi on iso periaatteellinen muutos.

Yhteiskunnassa avioliittojen osuus on vähentynyt ja avioliittojen määrä lisääntynyt. Avopuolisolle tulee oikeus saada leskeneläkettä, jos on asunut edunjättäjän kanssa yhdessä vähintään viisi vuotta ja avoparilla on yhteinen alaikäinen lapsi.

Myös lapsen asema paranee. Lapseneläkettä maksetaan 20 ikävuoteen asti, kun nykyään sitä saa 18-vuotiaaksi.

Esitetyt lait tulisivat voimaan vuoden 2022 alussa. Muutos koskee vuonna 1975 ja sen jälkeen syntyneitä.

Gradupalkinto meni Ouluun Jonathan Strömbergille

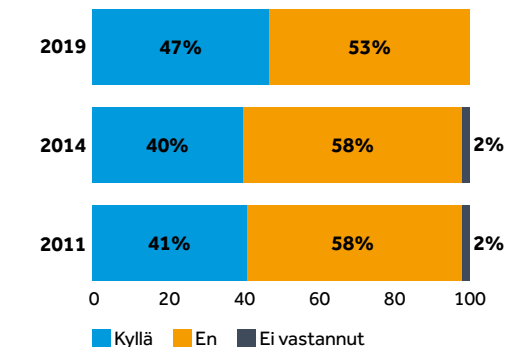
Tänä keväänä gradupalkinto myönnettiin Oulun yliopistossa kansantaloustieteestä opinnäytetutkimuksen tehneelle **Jonathan Strömbergille**. Palkinnon arvo on 2 000 euroa.

Tutkielmassaan Strömberg tarkastelee työeläkejärjestelmän taloudellista kestävyyttä ja päätyi vertaamaan Suomea eläketurvan ykkösmaihin, Tanskaan ja Alankomaihin.

Eläketurvakeskus myöntää pro gradu -palkinnon edellisen kalenterivuoden aikana suomalaisessa yliopistossa hyväksytyille opinnäytteille. Tunnustus myönnetään tutkielmalle, jonka aihe on eläketurvan kannalta kiinnostava ja jonka toteutus on korkeatasoinen.

Tänä vuonna opinnäytetyöt arvioi ETK:sta vuonna 2019 eläkkeelle jäänyt toimitusjohtaja, professori **Jukka Rantala**.

Oletko säästänyt eläkeikää varten?

Varautuminen eläkeikään näkyy säästämisinnon selvänä kasvuna. Lähde: ETK

Voiko #työeläke'rahastojen tuottoja parantaa lisäämällä riskiä? Miksi riskinottoa hillitään? Miten lakia on muutettu ja mitä voisi kenties muokata? Eläke is out there by @JiiPelkonen & @KimmoKoivurinne vlogi: youtu.be/NASKPkcicK4

@TELA_RY

13.7.

Tule eläkeareenalle!

ETK ja Tela järjestävät keskustelutilaisuuden SuomiAreenassa ti 13.7. klo 13. Kolmen vartin keskustelu striimataan MTV:n studioilta. Osallistu jo keskusteluun Twitterissä: #eläkeareena.

Kuinka turvaamme tulevaisuuden työeläkkeet, kun yhä useampi on eläkkeellä ja yhä harvempi töissä. Leikkaisitko sinä mummosi eläkettä?

NIMITYKSET

Minna Hakkarainen

(FM, EMBA) on nimitetty Ilmarisen vakuutusjohtajaksi vakuutus- ja eläkepalveluihin. Hän vastaa vakuutuspalveluosastosta ja toimii linjajohtajan sijaisena.

Hannu Ijäs

(varatuomari) on aloittanut 19.4. Finanssialary:ssä johtajana ja johdoryhmän jäsenenä. Hän toimii lainsäädäntöryhmän vetäjänä.

Tomi Kaarniemi

(DI) on nimitetty Ilmarisen asiakaspäälliköksi Asiakkuudet ja kanavat -linjalle.

Hanna Kankainen

(VTM) on nimitetty 2.8. alkaen Ilmarisen osastonjohtajaksi työkyvyriskin hallinta ja kuntoutus -linjalle.

Tero Kurenmaa

(OTT) on nimitetty uuden lakiasiat-yksikön päälliköksi Finanssivallvontaan 1.6. alkaen viiden vuoden määräajaksi.

Nina Leppäkangas

(M.Sc.) on nimitetty Ilmarisen suurasiakaspäälliköksi asiakkuudet ja kanavat -linjalle.

Eija-Kaarina Matilainen

(BBA) on nimitetty osastonjohtajaksi teknologia ja kehittäminen -linjalle.

Carl Pettersson

(KTK, EMBA) on nimitetty keskinäisen työeläkevakuutusyhtiö Elon toimitusjohtajaksi. Hän aloittaa tehtävässään syksyllä. Pettersson siirtyy Elolle Veritas Eläkevakuutuksesta.

Susanna Plukka

(DI) on nimitetty 3.5. alkaen Ilmarisen osastonjohtajaksi vakuutus- ja eläkepalveluihin.

Jaana Rissanen

(OTK) on nimitetty 1.8. alkaen STM:n eläke- ja yksityisvakuutusyhtiön johtajan virkaan.

Tommy Sandås

talousjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen Veritaksessa on ottanut väliaikaisesti toimitusjohtajan tehtävät hoitaakseen 12.4. alkaen, kunnes Carl Petterssonin seuraaja on valittu.

Johanna Sihvonen

(TtM) on nimitetty 26.4. alkaen Ilmarisen vakuutuspalvelupäälliköksi vakuutus- ja eläkepalveluihin.

Turkka Sinisalo

on nimitetty 15.6. alkaen Työeläkevakuuttajat Telan yhteiskuntavaikuttamisen asiantuntijaksi.

Lassi Toivonen

(KTM) on nimitetty 17.6. alkaen Ilmarisen asiakkuudet ja kanavat -linjalle asiakassuhteen vahvistaminen -prosessin johtajaksi.

Ilmarisen Jouko Pölönen Telan hallituksen vetäjäksi

Työeläkevakuuttajat Telan hallituksen uudeksi puheenjohtajaksi on yhdistyksen vuosikokouksessa valittu toimitusjohtaja **Jouko Pölönen** Keskinäisestä Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisesta.

Totutun rotaatioperiaatteen mukaisesti puheenjohtajisto valitaan vuosittain. Hallituksen ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi valittiin toimitusjohtaja **Risto Murto** Keskinäisestä Työeläkevakuutusyhtiö Varmasta. Toisena varapuheenjohtajana jatkaa toimitusjohtaja **Timo Kietäväinen** Kevasta ja kolmantena varapuheenjohtajana Eläkesäätiöyhdistyksen mandaatilla toimitusjohtaja **Pasi Strömberg** Eläkekassa Versosta.

Uusina jäseninä kaksivuotiskaudeksi hallitukseen valittiin pääjohtaja **Outi Antila** Kelasta, vt. toimitusjohtaja **Hanna Hiidenpalo** Keskinäisestä Työeläkevakuutusyhtiö Elostä, toimitusjohtaja **Jari Puhakka** Merimieseläkekassasta ja vt. toimitusjohtaja **Tommy Sandås**

Jouko Pölönen Ilmarisesta tuli vetovuoroon TELA ry:n hallituksessa.

Veritas Eläkevakuutuksesta. Heistä Hiidenpalo toimii hallituksen jäsenenä siihen saakka, kunnes Elon uusi toimitusjohtaja **Carl Pettersson** aloittaa tehtävässään syksyllä 2021. Pettersson siirtyy tällöin Hiidenpalon tilalle Telan hallituksen jäseneksi.

Lisäksi hallituksen jäseninä jatkavat toimitusjohtaja **Päivi Huotari** Maatalousyrittäjien eläkelaitos Melasta ja toimitusjohtaja **Timo Toropainen** Eläkesäätiöyhdistyksestä. /

MARJAANA MALKANAKI

Jononhallinnan taito

Julkisen vallan kyky hallita jonoa on eräs oikeudenmukaisuutta tavoittelevan yhteiskunnan perustaidoista. Erityisen tärkeä jononhallinta on tilanteessa, jossa niukkoja voimavaroja pitää kerätä ja uudelleen jakaa eri kohteiden välillä tilanteessa, jossa useimmat ihmiset haluavat samaa asiaa ja ihmisillä on erimielisyyttä jonon järjestyksestä. Tärkeintä on luoda jonottamiselle hyväksyttävissä ja sovellettavissa olevat kriteerit.

Historiallisesti Suomi on eräs parhaista jononrakentajista. Epäilemättä merkittävin jononhallinnan tapaus on toisen maailmansodan jälkeinen asutuslaki, joka jakoi maata ja metsää sekä tontteja reilulle 100 000 maannälkäiselle sotaveteraanille, ja yli 400 000:lle luovutettujen alueiden siirtoväelle, sotaeskimille ja orvoille. Tuskin mikään muu maa toisen maailmansodan jälkeen pystyi samanlaiseen operaatioon. Suomessa sille ei kuitenkaan ollut vaihtoehtoa ja jono pysyi hyvässä järjestyksessä.

Samankaltainen jononhallinta on ollut osa myös sosiaali- ja terveyspolitiikkaa. Verovaroin rahoituissa palveluissa jonoja on hallittu sosiaalisin kriteerein. Erityisesti vanhus-, vammais- ja asumispalveluissa on luotu jonolle tarkkoja kriteereitä, jos kohta on myös jätetty tilaa järjestykselle. Sosiaalivakuutuksessa on puolestaan pyritty mahdollisimman lyhyeen jonoon. Tuottajalla ei ole myöskään ollut taloudellista kannustinta jonon ylläpitämiseen.

Covid 19-rokottaminen on myös edellyttänyt jononhallinnan taitoa. Ensimmäisessä vaiheessa noudatettiin riski- ja ikäryhmäkohtaisia kriteerejä sekä suojattiin terveydenhuollon ammattilaisia. Jono pysyi hyvin järjestyksessä. Suomessa jopa presidentti seisoi jonossa omalla paikallaan, joten kukaan ei kehdannut esittää rahaan tai asemaan perustuvaa ohituskaistaa.

Mitä lähemmäs valtaväestöä siirryttiin, sitä enemmän käytiin keskustelua muiden kriteerien huomioon ottamisesta. Esiin nousivat pyrkimykset suojata tiettyjen ammatti- ja avainryhmien edustajat sekä urheilijat ennen muita. Tässä vaiheessa syntyi jonkin verran epäjärjestystä.

Jälkeenpäin tehdään varmasti tutkimus, jossa analysoidaan, kuinka hyvin rokotusjono pysyi hallinnassa. Toivoa sopii, että jonon ohitse rokotettuja yhteiskunnan kellokkaita ei rekisterien tarkistuksessa löydy. Epäilisin, että jos näitä ohittajia löytyy, heille ei enää löydy paikkaa itsenäisyyspäivän kättelyjonosta. /

”Suomi on eräs parhaista jononrakentajista.”

VISUAALISESTI

TEKSTI: ANTTI KARKIAINEN VISUALISOINTI: KATRI SAARTEINEN

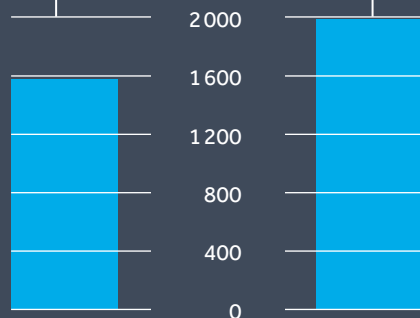
Kokonaiseläke 2020

Keskimäärin
1762
euroa/kk

(Mediaani 1 534 €/kk)
Suomessa asuvien, työ- tai kansan-
eläkettä saavien keskimääräinen eläke.

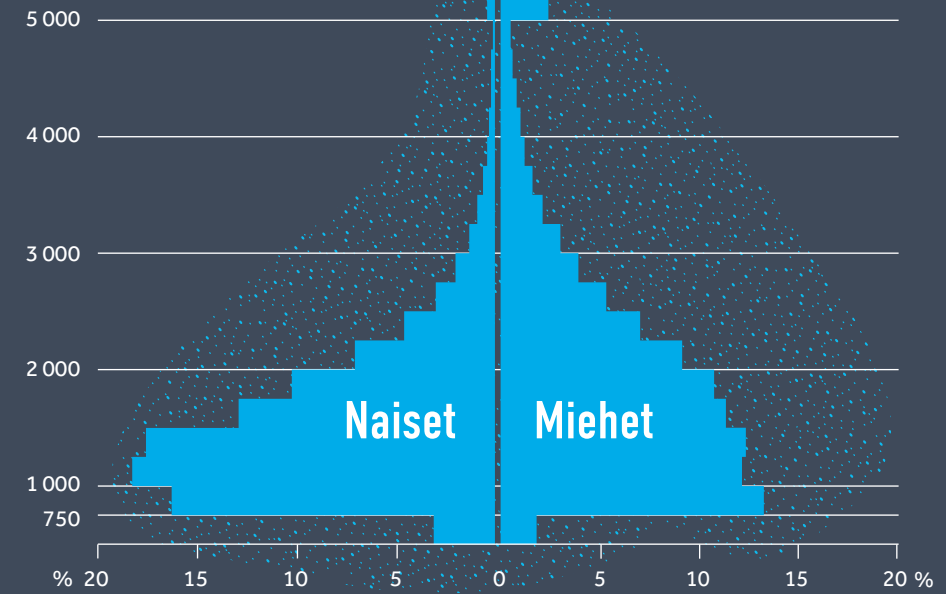
Naiset
1579
euroa/kk

Miehet
1983
euroa/kk

!
Naisten eläke keskimäärin 1/5 miehiä pienempi

Naisten ja miesten eläke-erot

Suomessa asuvien omaa eläkettä saavien kokonaiseläke €/kk

8%
eläke yli
3 000 euroa

33%
eläke alle
1 250 euroa

Omaa eläkettä saavia

1,5
miljoonaa

33%
yli 16-vuotiaista

Kokonaiseläkemeno

Muut
1,1 mrd.
Kela
2,5 mrd.

Työeläke
29,7 mrd.

Pohjois-Savossa maan eläkevaltaisim kunta

Suomessa on jo 1,5 miljoonaa omaa eläkettä saavaa henkilöä. Vuosikymmenessä eläkeläisten määrä on kasvanut 180 000 henkilöllä eli 13 prosenttia.

Kaikista Suomen 16 vuotta täyttäneistä eläkettä saavia on kolmannes. Yli puolessa kunnista eläkkeensaajia on yli 40 prosenttia ja joka viidennessä yli puolet 16 vuotta täyttäneistä asukkaista.

Suomen eläkeläisvaltaisim maakunta on Etelä-Savo. Seuraavaksi tulevat Kainuu ja Kymenlaakso. Ainoastaan Uudellamaalla eläkeläisiä on alle 30 prosenttia. Suomen eläkeläisvaltaisim kunta on Pohjois-Savossa sijaitseva Rautavaara, missä kolme viidestä 16 vuotta täyttäneestä on eläkeläinen.

Vähiten on eläkeläisiä Oulun seudulla sijaitsevassa Limingassa ja suurista kunnista Espoossa.

Lähde: Etk.fi, tiedote keskieläkkeestä

Eläkettä ansioista jo varhaiselta iältä

Eläkeuudistusten myötä nuorille on alkanut kertyä eläkettä jo hyvin varhaiselta iältä. Nykyisin palkkatyöstä karttuu työeläkettä 17 vuoden iästä alkaen.

Nuorten työskenteleminen nivoutui vahvemmin osaksi työeläkejärjestelmää vuosien 2005 ja 2017 eläkeuudistuksissa. Uudistuksissa työeläkkeen karttuminen säädettiin alkamaan aiempaa nuoremmalla iällä tapahtuvasta työskentelystä. Nykyisin palkkatyöstä karttuu työeläkettä 17 vuoden iästä alkaen. Yrittäjille eläkettä karttuu 18 vuoden iästä lähtien.

Jo vuoden 2005 eläkeuudistuksessa eläkkeen karttumisen alaikäraja laski 23 ikävuodesta 18 ikävuoteen. Uudistusten vaikutuksia eläkekarttumiin ei ole kuitenkaan juuri tutkittu.

Nuorten työskentelemisellä on merkitystä muun muassa nuorten itsenäistymiskehityksen, opiskeluaikojen, urapolkujen, työllisyystavoitteiden ja eläketurvan kannalta. Nuori aikuisuus on merkittävä elämänvaihe, jolla on vaikutuksia myöhempään elämäntapaan: vaikeudet kiinnittyä työmarkkinoille vaikuttavat työura- ja ansiokehitykseen.

Huomio on Suomessa paljon kiinnittynyt koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolella oleviin nuoriin. Nuorten työskentelemistä on tutkittu vähemmän, vaikka työurien pidentäminen myös niiden alusta on esitetty tavoitteeksi hallitusohjelmissa.

Työnteon yhteys eläkekarttumiin

Tutkimuksessamme tarkasteltiin Eläketurvakeskuksen rekisteritietojen avulla, kuinka tyyppillistä nuorten työskentely on, missä määrin nuoret työskentelevät sekä, miten keskeiset taustatekijät ovat yhteydessä työskentelemiseen. Aineisto mahdollisti nuorten työskentelemisen tarkastelemisen ikävuosittain.

Tutkimuksessa viittasimme nuorilla 17–22-vuotiaisiin. Sekä 17-vuotiaiden että

18–22-vuotiaiden osalta havainnollistimme, kuinka paljon kyseisinä ikävuosina työskennellään ja paljonko työskentelemisestä kertyy eläkettä. Tutkimus keskittyi vuoden 2019 tilanteeseen, mutta esimerkiksi eläkekarttumien laskemiseen hyödynnettiin pidempää seuranta-aikaa.

Nuorten ansiot pieniä

Tutkimuksemme mukaan useimmat nuoret työskentelevät hyvin varhaisessa vaiheessa elämäntapaansa. Jo 19-vuotiaista noin 76 prosenttia sai ansiotuloja ainakin hieman vuonna 2019 ja 22-vuotiailla osuus oli hieman yli 80 prosenttia. Tämä tarkoittaa, että valtaosa saa kokemusta työskentelystä ja työelämästä nuorella iällä.

Nuoren vuosiansiot jäävät kuitenkin keskimäärin melko pieniksi. Näin on erityisesti alle 19-vuotiailla. Työskentelykuukausien lukumäärä ja ansiot kasvavat iän mukaan nuorilla. Ikävuosien 18–22 välillä

pienimpiä ja suurimpia vuosiansioita saavien väliset suhteelliset erot ansioissa kaventuvat erityisesti hyvin pieniä ansioita saavien määrän vähenemisen takia.

Tutkimuksessa nuorten työskentelemistä tarkasteltiin myös sukupuolen, maahanmuuttajataustan ja asuinmaakunnan perusteella. Nuoret naiset työskentelevät yleisemmin kuin nuoret miehet. Kaikista eniten ansainneissa nuoret miehet olivat kuitenkin ylläpidettyjä. Suomalaistaustaiset nuoret työskentelevät selvästi yleisemmin kuin maahanmuuttajataustaiset nuoret. Lisäksi maahanmuuttajataustaiset olivat ylläpidettyjä kaikista pienimpiä vuosiansioita saaneiden joukossa.

Uudistusten vaikutukset karttumiin

Syntymäkuukautta ja -vuotta koskevien tietojen avulla tarkastelimme työskentelyä ja ansioita 17 vuotta täyttämistä seuraavan 12 kalenterikuukauden aikana (vuoden

2017 eläkeuudistus). Lisäksi työskentelyä ja ansioita tarkasteltiin 18 vuotta täyttämistä seuraavan 60 kalenterikuukauden aikana (vuoden 2005 eläkeuudistus).

Luvut perustuvat vuosina 1996 ja 2001 syntyneisiin, koska nämä olivat viimeisimmät syntymäkohortit aineistossa, jotka ovat hyötynneet eläkekarttuman alaikärajan laskemisesta täysimääräisesti.

Esitettyjä eläkekarttumasummia voi verrata esimerkiksi siihen, että vuoden 2019 mediaanipalkkaa 12 kuukautta saaneelle kertyi eläkettä noin 47 euroa tai siihen, että vuonna 2019 maksettujen työeläkkeiden mediaani oli 1 420 euroa kuukaudessa.

Vuonna 2001 syntyneistä 42 prosenttia ei ollut lainkaan työsuhteessa 17-vuotiaana. Toisin sanoen yli puolet hyötty vuoden 2017 eläkeuudistuksen eläkekarttuman alaikärajan laskemisesta.

Havaitsimme, että 17-vuotiaista 32 prosenttia työskenteli 1–3 kuukautta, 19 prosenttia 4–6 kuukautta ja 7 prosenttia 10–12 kuukautta. Toisin sanoen 17-vuotiailla korostuvat lyhyet työskentelyjakso. Kaiken kaikkiaan 17-vuotiaiden pienistä ansioista karttuva työeläke jää pieneksi. Vuonna 2001 syntyneillä eläkekarttuman mediaani kuukautta kohden oli ansioita saaneilla 1,9 euroa ja keskiarvo 3,4 euroa. Kaikkein eniten ansainneissa 10. prosentissa eläkekarttuman suuruus oli 8 euroa ja eniten ansainneen prosentin osalta 21 euroa.

Tilanne muuttuu olennaisesti, kun ikää tulee lisää. Niinpä 18–22-vuotiaana työskennellään huomattavasti enemmän kuin 17-vuotiaana. Käytännössä työtä tekevä eli ei kuukaattakaan työsuhteessa 18–22-vuotiaana oli vuonna 1996 syntyneistä 9 prosenttia. Enintään puoli vuotta työskennelleitä ja 7–12 kuukautta työskennelleitä oli 8 prosenttia syntymäkohortista.

Valtaosa vakiinnutti jo työnteon osaksi elämänsä: enemmän kuin vuoden, mutta enintään kaksi vuotta työskennelleitä oli 19 prosenttia; enemmän kuin kaksi vuotta, mutta enintään neljä vuotta työskennelleitä 41 prosenttia ja yli neljä vuotta työskennelleitä 16 prosenttia.

Työnteosta 18–22-vuotiailla kertyneen eläkekarttuman mediaani oli 47 euroa heillä, jotka olivat saaneet ansioita. Keskiarvo oli 57 euroa. Eniten ansainneissa 10. prosentissa eläkekarttuma viiden vuoden ajalta oli 121 euroa.

Eniten ansainneissa prosentissa kyse oli jo 185 euron eläkekarttumasta kuukautta kohden. Täten pienelle osalle nuorista

TYÖSKENTELYN YLEISYYS 18–22-VUOTIAILLA

Vuonna 1996 syntyneiden työskentelykuukaudet 18–22-vuotiaana, %

Työskentelykuukausien lukumäärä	Prosenttiosuus
Ei lainkaan työskentelyä	8,7
1–6 kuukautta	8,2
7–12 kuukautta	8,0
Yli vuoden, enintään kaksi vuotta	18,7
Yli kaksi, enintään neljä vuotta	40,6
Yli neljä vuotta	15,7
Yhteensä	100

TYÖSKENTELYN YLEISYYS 17-VUOTIAILLA

Vuonna 2001 syntyneiden työskentelykuukaudet 17-vuotiaana, %

Työskentelykuukausien lukumäärä	0	1–3	4–9	10–12	Yhteensä
Prosenttiosuus	42,0	32,1	18,5	7,4	100

rista vuoden 2005 eläkeuudistuksella on ollut varsin merkittävä vaikutus eläkekarttumiin. Vuoden 2005 eläkeuudistusten myötä nuorille kertyy myös eläkkeeseen verrattavaa etuutta erillislain perusteella muun muassa tutkintojen suorittamisesta. Tämä ei kuitenkaan sisällynyt tutkimuksen laskelmiin.

Koko työura vaikuttaa

Varhaisen työuran huomioiminen eläkekarttumisessa tuo omalta osaltaan turvaa tilanteissa, joissa työuraan tulee myöhemmin urakatkoksia tai työura päättyy

ennenaikaisesti työkyvyttömyyteen. Myös yhdenvertaisuuden kannalta on hyvä, että koko työura tulee huomioiduksi työeläkkeessä.

Tehdyt muutokset eläkekarttuman alaikärajaan tulevat näkymään eläkkeissä suurimmalla osalla nuorista. Vuoden 2005 eläkeuudistus toi eläkekarttuman piiriin ikävaiheen (18–22-vuotiaat), joka sisältää jo varsin pitkiä työskentelyjaksoja. Vuoden 2017 eläkeuudistuksessa alaikäraja laskettiin 17 ikävuoteen: 17-vuotiaat kuitenkin työskentelevät ja ansaitsevat varsin vähän. /

Osaamisella yhteys työuraan

Nuorten mahdolliset matalat eläkekartumat eivät välttämättä juuri ennusta eläkkeen lopullista määrää. Vähäinen työskentely voi olla seurausta opiskelemisestä. Korkeampi koulutus on yhteydessä suurempiin työllistymistodennäköisyyksiin ja korkeampiin palkkoihin. Näin ollen sekä yksilöt että yhteiskunta hyötävät korkeammasta koulutuksesta.

Väestön ikääntyminen aiheuttaa vastedes yhä voimakkaammin paineita työurien pidentämiselle myös niiden alusta. Nuorten koulutautumisesta tulee huolehtia, vaikka se keskimäärin tarkoittaisi vähäistä työskentelyä nuorella iällä. Vakaalle työuralle pääseminen ei myöskään edellytä opiskelujen aikaista työskentelyä.

Osaamisen merkitys korostuu entisestään, mikäli matalan koulutustason ja matalan tuottavuuden työpaikat katoavat työmarkkinoiden muuttuessa. Työikäisen väestön koulutustason kasvu on kuitenkin voimakkaasti hidastumassa Suomessa, mikä on huolestuttavaa.

Oleellista yksin ei ole korkeasti koulutettujen määrä. Nuorten tulevaisuuden kannalta kaikkein olennaisinta on, että he eivät jäisi kokonaan koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolelle. Tämä tukee myös julkista taloutta.

ILARI ILMAKUNNAS

Ei vielä mitenkään menetetty sukupolvi

Nuorten työllisyys toipuu koronasta

Nuorten työllisyys heikkeni merkittävästi koronakriisissä, mutta erikoistutkija Hanna Sutelan mielestä menetetyistä sukupolveista ei kannata vielä puhua.

Tilastokeskuksen erikoistutkija **Hanna Sutela** on perehtynyt Suomen työmarkkinoiden kehitykseen ja tuntee hyvin myös lähihistorian talouskriisien vaikutukset työllisyyteen.

Koronakriisi eroaa kuitenkin selvästi 1990-luvun lamasta ja 2008 finanssikriisin jälkeisestä talouden sukelluksesta.

– Nyt vaikutukset ovat iskeneet raskaimmin naisvaltaisiin palvelualoihin, jotka työllistävät paljon myös nuoria. Aiemmat talouskriisit osuivat ensin miesten työllisyyteen, kun työttömyys kasvoi miesvaltaisilla ja suhdanneherkillä ventialoilla, Sutela sanoo.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan naisten työllisyysaste laski 1,2 ja miesten 0,8 prosenttiyksikköä vuonna 2020 edellisvuoteen verrattuna.

– Yli puolet työllisten määrän vähenemisestä selittyi nuorten heikentyneellä työtilanteella. Työt vähenivät etenkin kauppojen, ravintoloiden ja majoitusliikkeiden kaltaisilla palvelualoilla.

Työllisiä 15–24-vuotiaita oli viime vuonna 22 000 vähemmän ja heidän työllisyysasteensa 3,4 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuotta aiemmin.

– Muissa ikäryhmissä työllisyysasteiden lasku jäi alle prosenttiyksikköön ja 55–64-vuotiailla työllisyys itse asiassa parani.

Sutela huomauttaa, että talouskriiseillä on aina vaikutuksia myös siihen, miten sujuvasti nuoret pääsevät siirtymään opiskelemaan työmarkkinoille.

Esimerkiksi 1990-luvun laman seurauksena monen nuoren työllistyminen vaikeutui pitkäaikaisesti. Myös pätkätyöt lisääntyivät, kun vakituisia työpaikkoja ei ollut tarjolla.

Kriisillä monisyisiä vaikutuksia

– Työllisyyden heikkeneminen oli edellisissä kriiseissä paljon rajumpi kuin nyt. Mutta ei koronapandemiankaan vaikutuksia ole syytä vähätellä.

Sutela muistuttaa, että talouskriisin ohella tämä on ollut myös terveyskriisi ja sitä kautta myös sosiaalinen kriisi.

”Vielä emme ole menettäneet sukupolvea koronakriisin vuoksi. Nuorten työllisyyden paranemisesta on jo merkkejä.”

– Siksi vaikutukset voivat olla pidempi-ajaisia ja vaikeammin ennustettavia kuin aiemmissa vaikeissa tilanteissa.

Tutkimusten mukaan nuorten hyvinvointi on korona-aikana heikentynyt ja mielen-terveysongelmat kasvaneet. Muun muassa Työterveyslaitoksen Miten Suomi voi -tutkimus kertoo, että nuorten työhyvinvointi on tilanteen pitkittyessä kääntynyt heikommaksi kuin muissa ikäryhmissä.

Kolhuja työmarkkinoiden puskuriin

Eläketurvakeskuksen tutkimuksen mukaan valtaosa nuorista saa kokemusta työelämästä jo nuorella iällä. 19-vuotiaista noin 76 prosenttia sai ansiotuloja ainakin hieman vuonna 2019. 22-vuotiailla osuus oli runsaat 80 prosenttia. Vuosiansiot jäivät kuitenkin keskimäärin melko pieniksi.

Sutelan mukaan opiskelun ohessa työkentelevät nuoret ja etenkin naiset ovat olleet koronakriisissä merkittävin puskurityövoima, jonka työtilaisuudet vähenivät nopeasti talouden notkahdettua.

– Suuri osa työssäkäyvistä opiskelijanaisista on tehnyt osa-aikatyötä koronasta kärsineillä palvelualoilla. Töiden loppuminen on tarkoittanut toimeentulon niukentumista. Se on näkynyt esimerkiksi toimeentulotukihakemusten yleistymisenä.

Kelan tuoreen tutkimuksen mukaan koronakriisin aiheuttama työttömyys ja lomautukset ovat vaikuttaneet eniten yksin ▶

Annu Kähkönen luottaa tulevaisuuteen. Hän työkentelee Rovaniemen Minimanissa, ja työtä on riittänyt korona-aikana.

Nuorilla työelämään pääsy voi nyt vaikeutua, jos he eivät ole voineet tehdä opintojen aikana työharjoitteluja ja saada muuta työkokemusta. Erikoistutkija Hanna Sutela näkee kesätyöt siksi juuri nyt nuorille tärkeiksi.

”Työllisyys heikkeni edellisissä kriiseissä paljon rajummin kuin nyt. Koronapandemiaankaan vaikutuksia ei kannata vähätellä.”

asuvien, naisten, nuorten ja matalasti koulutettujen palkansaajien tuloihin. Tulonmenetykset ovat suhteellisesti suuremmat nuoremmassa ikäryhmissä.

Hanna Sutelan mielestä kiintoisa havainto on, että töiden loppumisen jälkeen moni nuori nainen on työttömyyden sijaan keskittynyt päätoimiseen opiskeluun. Nuorilla miehillä vastaavaa kehitystä ei ole samassa määrin nähtävissä.

Korona-aika lisää koulutuseroja

Suomessa naisten ja miesten välinen ero koulutustasossa naisten hyväksi on poikkeuksellisen suuri moneen muuhun maahan verrattuna. Tilastojen perusteella tilanne ei ole olennaisesti korjaantunut.

– Koronakriisi on pikemminkin lisännyt nuorten naisten ja miesten eroa, kun puhutaan opiskeluilla tulevaisuuteen panostamisesta.

Sutela muistuttaa, että työtä tai koulutusta vailla oleminen ei toki välttämättä ennestä syrjäytymistä, mikäli tilanne ei pääse pitkittymään.

– Moni nuori pitää jossakin vaiheessa taukoa ja esimerkiksi odottaa varusmiespalvelun alkamista, lukee pääsykokeisiin tai pitää välivuotta, hän sanoo.

Paranemista jo nähtävissä

Nuorten synkistyneestä työllisyystilanteesta huolimatta Hanna Sutela on optimistinen tulevaisuuden suhteen. Nuorten työllisyystilanne todennäköisesti toipuu notkahduksesta, kun koronarokotukset etenevät, rajoituksia puretaan ja talous lähtee kunnon nousuun.

– Nuorten työllisyyden paranemisesta on jo merkkejä.

Sutelan optimistisuudelle antavat pohjaa myös hänen omakohtaiset kokemuk-

sensa työllistymisen vaikeuksista ja niiden selättämisestä työuran alkuvaiheessa. Hän valmistui yliopistosta keskellä 1990-luvun syvintä lamaa, jolloin jopa harjoittelupaikan saaminen oli kiven alla.

– Toivottavasti työnantajat ymmärtävät nyt, että nuorille olisi tarjottava työtilaisuuksia. Nuorilla on intoa mennä eteenpäin, joten tärkeintä on antaa heille mahdollisuuksia.

– Vielä emme ole menettäneet sukupolvea koronakriisin vuoksi, Sutela korostaa.

Suomessa ja muissa Pohjoismaissa työnteko on opiskeluaikana yleistä. Tutkimusten mukaan tämä auttaa myös pääsemään nopeammin koulutusta vastaaviin töihin opintojen jälkeen.

– Työnantajilta vaaditaan ymmärrystä, että korona-aikana cv:hen on saattanut tulla aukkoja, vaikka nuorella olisi ollut kuinka paljon intoa päästä työn syrjään kiinni. /

*Duunareiden
edunvalvoja
Kirsi Rasinaho
SAK:sta haluaa
raivata nuorille
tietä työelämään.*

*Työnantajaleirin
pääekonomisti
Penna Urrila
EK:sta luottaa
koronan
jälkeiseen
talouskasvuun.*

*Pitkän työuran
yrittäjänä tehnyt
Juha Savolainen pitää
yhteiskunnallisena
velvollisuutena
palkata nuoria.*

*Nuorisoalan
kattojärjestön
Allianssin Eero
Löytömäki tietää
koronan vaikut-
taneen eniten
palvelualoihin,
jotka työllistävät
paljon nuoria.*

Nuori haluaa TYÖN SYRJÄÄN

Koronakriisi nosti nuorisotyöttömyyden jyrkkään nousuun. Kysyimme neljältä asiantuntijalta, miten nuoret pääsisivät nykyistä sujuvammin työelämään.

”Nuoret untuvikkoina koettavat hahmottaa, millaiseen työyhteisöön he voisivat sopia.”

JUHA SAVOLAINEN
KYLÄALAN
AMMATTILAINEN
KYLÄ-2000

Nuorten työllisyys on ollut keskustelua herättävä korona-ajan ilmiö. Nuorisolan kattojärjestö Allianssissa on seurattu huolestuneena, kun viime vuosien myönteisen kehityksen jälkeen nuorten työttömyys kääntyi jyrkkään nousuun.

– Talouskriisit iskevät ensiksi nuoriin. Heillä on työmarkkinoilla muita heikompi asema vähäisemmän työkokemuksen vuoksi. Korona vaikuttaa eniten palvelualoihin, jotka työllistävät nuoria, vaikuttamisen asiantuntija **Eero Löytömäki** sanoo.

EK:n pääekonomisti **Penna Urrila** toivoo, että pandemian vaikutukset nuorten työllisyyteen jäävät lyhytaikaisiksi, kun talous lähtee nousuun. Historiasta tunnetaan, että pitkittyneillä taantumilla voi olla pitkät seuraukset.

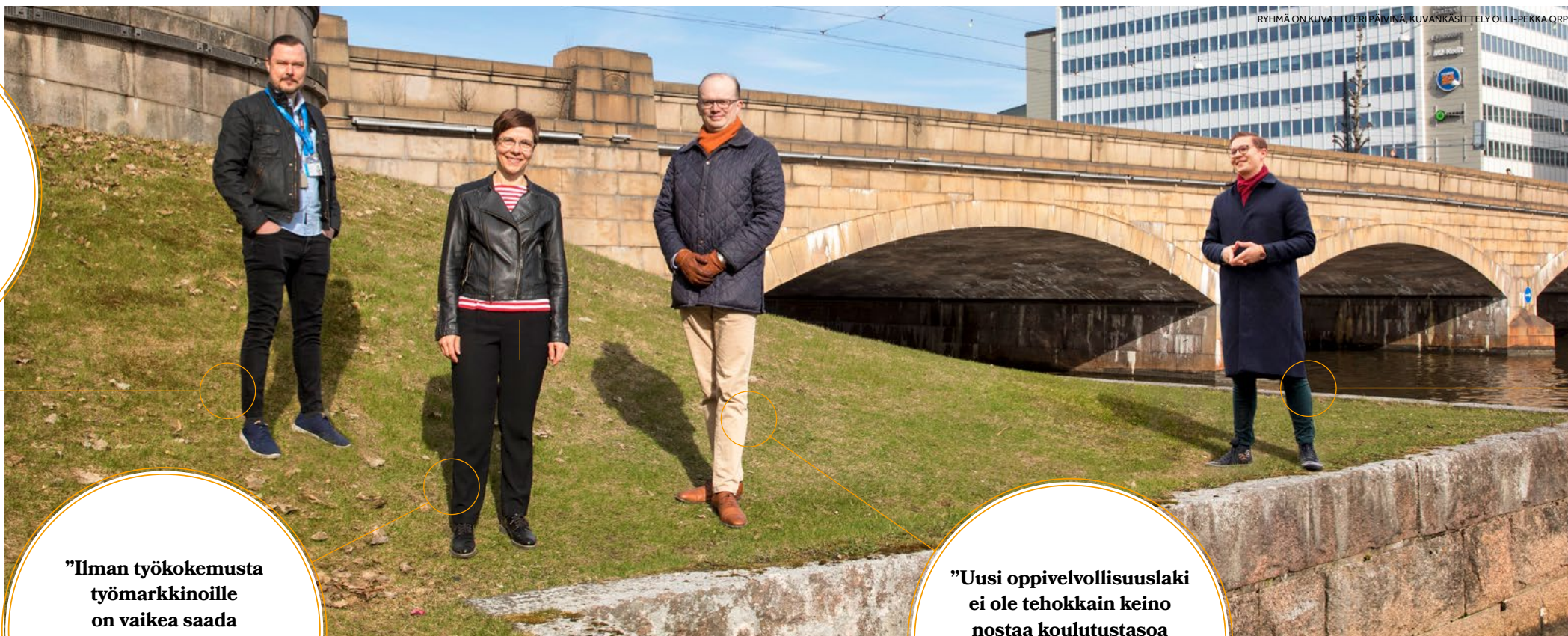
– Esimerkiksi 1990-luvun alun laman aikana osalla ammattiin valmistuneista oli vaikeuksia työllistyä opintojen jälkeen. Tämä on voinut heikentää ura- ja tulokehitystä myöhemmälläkin iällä.

Kesätyöstä ja harjoittelupaikkaan

SAK:n koulutus- ja työvoimapolitiittinen asiantuntija **Kirsi Rasinaho** toivoo, että tänä kesänä nuorille tarjottavien kesätöiden määrä kääntyy reiluun kasvuun edellisestä romahduksen jälkeen.

– Työkokemuksen saaminen olisi välttämätöntä, sillä ilman sitä työmarkkinoille on vaikea saada jalkaa oven väliin. Kesätyöt ovat tärkeitä, mutta myös esimerkiksi yläkoululaisten tet-jaksot antavat kosketusta työelämään, Rasinaho toteaa.

Kesäpestit ovat nuorelle ponnahduslauta työelämään, ja nuorten työllistymistä parannetaan niiden avulla myös yhtä suveta pidemmällä aikavälillä.

”Ilman työkokemusta työmarkkinoille on vaikea saada jalkaa oven väliin.”

KIRSI RASINHOJA
ASIANATUNTIJA
SAK

Pitkän työuran kylmäalan yrittäjänä toiminut **Juha Savolainen** sanoo, että yrityksillä on moraalinen ja yhteiskunnallinen velvollisuus palkata nuoria kesätöihin ja harjoitteluihin. Hän näkee, että jos yritysten johto suinkin syvenyy asiaan, myös nuorille on löydettävissä sopivia ja mielekkäitä tehtäviä.

– Lyhytkin työsuhde on nuorelle tärkeä askel. Se auttaa hahmottamaan, mitä hän työuraltaan haluaa. Yritysten tulee toimia tässä ohjaajina, tienviittoina ja ponnistus- alustoina, Kylä-2000 Oy:n liiketoiminnan kehityksestä vastaava Savolainen sanoo.

Rasinahon mielestä yritysten kannattaa olla aktiivisia nuorten työllistämässä senkin vuoksi, että ne voivat tällä tavalla vahvistaa työnantajabrändiään. Monella alalla kilpailu osaajista kiristyy tulevaisuudessa.

– Lisäksi eri koulutusasteilta valmistuvilla on oman alansa viimeisintä tietoa, joka voi hyödyttää yrityksiä. Nuoret tuovat muutenkin työyhteisöön uudenlaista dyna-

PEUKKU OPPISOPIMUKSILLE

Juha Savolainen on rekrytoinut kylmäasentajan töihin useita nuoria oppisopimuskoulutuksen kautta. Myös työnantaja- ja työntekijäjärjestöissä oppisopimukset nähdään toimivana siltana ammatillisen koulutuksen ja työelämän välillä.

– Kansainvälisissä vertailuissa oppisopimuskoulutus on osoittautunut tehokkaaksi väyläksi. Oppisopimukset ovat yleisiä Saksassa ja ne ovat levinneet sieltä muihinkin saksankielisiin maihin Keski-Euroopassa. Niissä nuorisotyöttömyys on maanosan matalin, EK:n **Penna Urrila** toteaa.

– Oppisopimuksista on meilläkin hyviä kokemuksia esimerkiksi rakennusalalla. Nuoret opiskelevat ensin pohjatiedot oppilaitoksessa ja siirtyvät sen jälkeen yritykseen oppimaan asiat käytännössä, SAK:n **Kirsi Rasinaho** jatkaa.

”Uusi oppivelvollisuuslaki ei ole tehokkain keino nostaa koulutustasoa ja edistää nuorten työllistymistä.”

PENNA URRILA
PÄÄEKONOMISTI
EK

miikkaa. Tekee hyvää, kun tiimissä on erikäistä porukkaa, Rasinaho sanoo.

Koulutusvaatimukset kasvaneet

Allianssin Löytömäen mielestä nuorisotyöttömyyden vähentäminen pitkällä aikavälillä edellyttää koulutusasteen nostamista.

– Pelkillä peruskoulutiedoilla ei nykyisessä työelämässä enää pärjää. Kouluttamattomille ei ole tarjolla työpaikkoja kuten ehkä aiemmin.

Löytömäki suhtautuu varovaisen myönteisesti uudistukseen, jossa oppivelvollisuusikä korotetaan 18 ikävuoteen. Se tarkoittaa, että oppivelvollisella on peruskoulun päättymisen jälkeen velvollisuus hakeutua toisen asteen koulutukseen.

– Oppivelvollisuuden laajentaminen on askel eteenpäin, mutta se ei tee yksin autuaaksi. Lisäksi tarvitaan esimerkiksi riittävien valmiuksien saamista jo peruskoulusta.

EK:n Urrilan mukaan uusi oppivelvollisuuslaki ei ole tehokkain keino nostaa koulutustasoa ja edistää siten nuorten työllis-

tymistä. Löytömäen tavoin hänenkin mielestään perusta osaamistason nostolle ja syrjäytymisen ehkäisylle luodaan perusopetuksessa.

– Mahdollisiin ongelmiin tulisi puuttua mahdollisimman varhain ja mielellään ehkäistä niitä jo ennalta. Tämä vaatii jo varhaiskasvatukseen ja peruskouluun riittäviä resursseja, jotta nuoria pysytään tukemaan.

Urrila on huolissaan esimerkiksi siitä, että lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut eivät ole riittävät. Myös Löytömäki toivoo niihin lisää voimavaroja.

– Mielenterveysongelmat ovat nuorten yleisin terveysongelma. Niistä kärsivät etenkin syrjäytyneet, joilla ei ole koulutusta työpaikkaa.

Emme tue ja ohjaa nuoria

SAK:n Rasinahon mielestä myös opinto- ja uraohjausta on oppilaitoksissa kehitettävä, jotta nuoret löytäisivät mahdollisimman nopeasti itselleen sopivimman polun.

– Esimerkiksi ammatillisessa koulutuksessa keskeyttämiset ovat yleisiä, kun aloitetut opinnot ja ala eivät tunnukaan omilta.

Rasinaho huomauttaa, että moni itsestä elämää aloittava nuori tarvitsee laaja-alaista tukea käytännön asioissa. Hänen mielestään esimerkiksi TE-palvelujen

”Pelkillä peruskoulutiedoilla nykyisessä työelämässä ei enää pärjää.”

EERO LÖYTÖMÄKI
ASIANATUNTIJA
ALLIANSSI

Ohjaamot ovat osoittaneet tässä toimivuutensa. Matalan kynnyksen neuvontapalvelusta alle 30-vuotiaat saavat apua työhön, koulutukseen ja käytännön arkeen liittyvissä asioissa.

– Lisäksi tarvitaan etsivää nuorisotyötä ja starttivalmennusta antavaa työpajatoimintaa. Tällainen työ auttaa heikoimmassa asemassa olevien pääsyä työhön tai koulutukseen, Löytömäki lisää.

Erilainen asenne työelämään

Moni nuori tulee työelämään erilaisella asenteella kuin aiemmat sukupolvet, eivätkä suunnitelmiin välttämättä kuulu pitkät työsuhteet ja yhden työnantajan palveluksessa työskentely.

Onko motivoituneiden ja työhön sitoutuneiden työntekijöiden löytäminen vaikeaa?

– Ei ole. Kyllä kaikki itselleen sopivan alan löytäneet nuoret ovat ainakin minun kokemukseni mukaan innoissaan mahdollisuudesta tehdä työtä ja oppia lisää tekemällä asioita käytännössä, Juha Savolainen sanoo.

Viime vuosina nopeasti kasvanut yritys on tarvinnut lisää työvoimaa, mutta kylmäalalla on Savolaisen mukaan kova pula osaavista ammatillisista. Nuoria ja potentiaalisia tulevia työntekijöitä otetaan yritykseen muun muassa kesätöihin ja työharjoitteluihin.

– Nuorten kanssa on ymmärrettävä, että he vasta kokeilevat siipiään työelämässä.

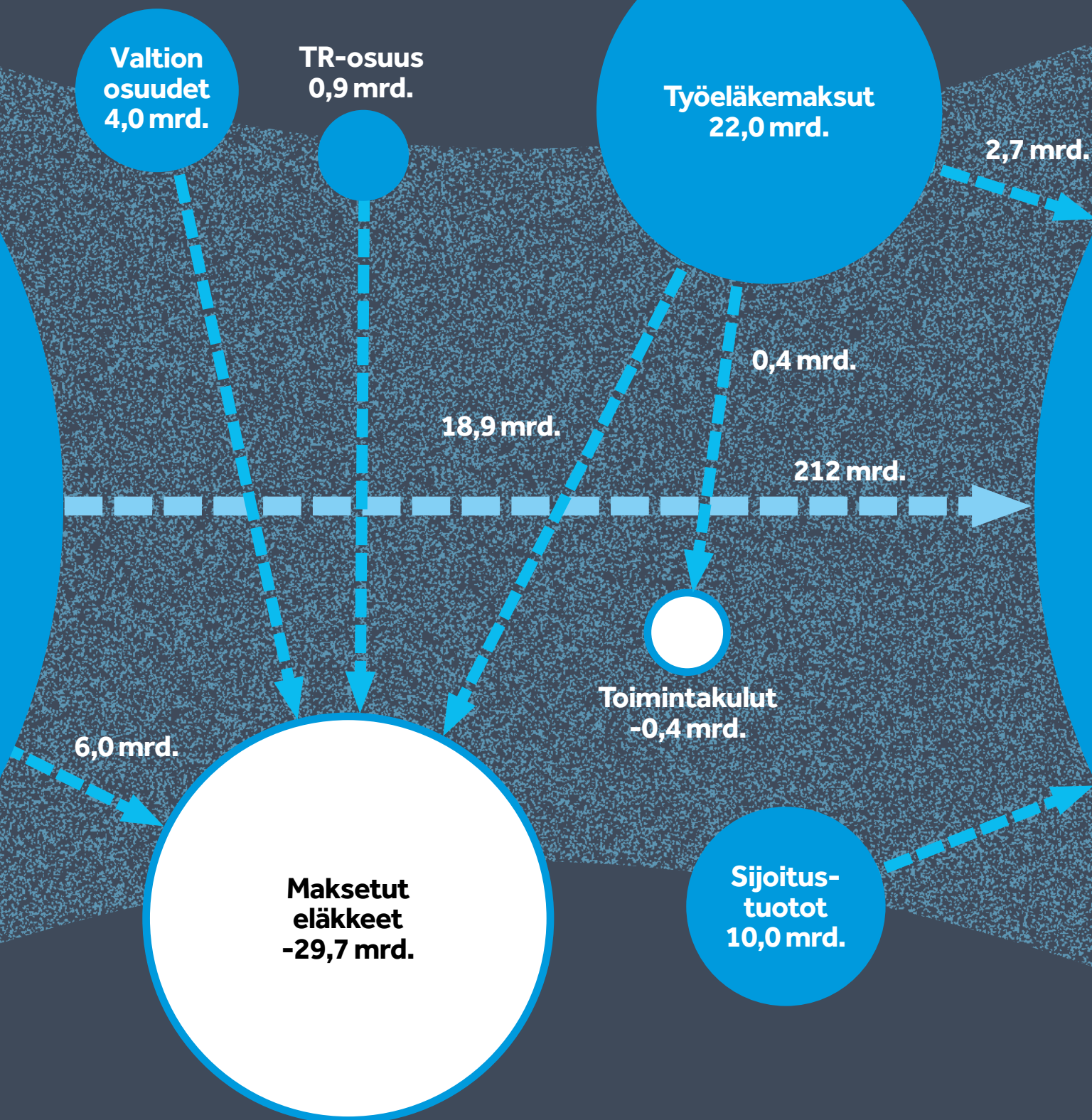
– Siinä he untuvikkoina koettavat hahmottaa, millaiseen työyhteisöön he voisivat sopia ja mikä olisi kiinnostavinta ja kivointa tekemistä.

Savolaisen mukaan työharjoittelun ja kesätyön kaltaiset lyhyemmät kokeilut ovat hyvää ja turvallinen tapa tutustua työhön sekä työntekijän että työnantajan kanssa. /

Työeläkerahavirrat

Eläkevarat
31.12.2019
218,0
miljardia

Eläkevarat
31.12.2020
224,6
miljardia

Takana erilainen sijoitusvuosi 223 miljardin salkku

Työeläkevakuuttajien sijoitusvarat olivat koronavuoden päätteeksi lähes 223 miljardia euroa. Eläkejärjestelmän vakavaraisuus auttaa myös viime vuoden kaltaisten epävakaisten sijoitusvuosien yli.

Viime vuosi tarjoi hermoja raastavia hetkiä työeläkejärjestelmän sijoituksia hoitaneille. Sitä oli edeltänyt kuluneen vuosikymmenen paras sijoitusvuosi 2019. Niinpä myös viime vuosi alkoi finanssimarkkinoilla pitkälti myötätuessa. Vaikka osakekurssien korjausliikettä osattiinkin tietysti mielessä jo odottaa – pidempään jatkuneen noususuhdanteen takia, oli helmikuun lopulla alkanut äkillinen kurssilasku silti dramaattinen. Finanssialalla viljelty ironinen sanonta – tämä kerta on erilainen – piti keränkin kutinsa.

Koronapandemian aiheuttama reaali-talouden sulkeminen romahdutti silmänräpäyksessä erityisesti matkustamisen ja palveluiden kysynnän. Kyseessä oli siis reaali-talouden negatiivinen kysyntäshokki. Pääomamarkkinat pysyivät kuitenkin toimivina, sillä ripeästi päätetyt valtioiden ja keskuspankkien elvytystoimet loivat markkinoilla uskoa talouden jatkuvuuteen. Elvytyksellä ehkäistiin finanssikriisin tapainen rahoitussektorin hyytyminen. Samalla esimerkiksi digitaalisia viihdepalveluita tarjoavat yritykset tahkosivat ennätystuloksia

kuluttajien viihtyessä pääosin omissa kodeissaan.

Nopeasti toteutetut sulku- ja elvytystoimet osoittautuvat niin tehokkaiksi, että osakekurssit toipuivat alkuvuoden laskusta jo muutaman kuukauden sisällä.

Viime kesä ja alkusyksy menivät sijoitusmarkkinoilla eräänlaisessa svantovaiheessa koronaepidemian seuraavaa aaltoa odottaessa. Loppuvuoden aikana varsinkin osakemarkkinalla vallitsi hieman epäuskoinen tunnelma osakekurssien kohotessa entisestään, vaikka maailma odotti pandemian jatkokäänteitä suurilta osin suljettuna.

Tietynlainen ihmetyksen aihe olikin, miksi pääomahyödykkeiden hinnat kipusivat, vaikka talouden näkymät vaikuttivat vähintäänkin epävarmoilta. Yhtenä syynä tähän oli, että maailman pörssiin on listattu vähemmän esimerkiksi palveluihin ja matkailuun keskittyneitä pienyrityksiä ja sulkutoimet iskivät pahiten juuri ei-pörssi-listattuun elämyssektoriin sekä muihin pie-

nempiin yrityksiin, joiden mahdollisuus hankkia hätärahoitusta markkinoilta on rajallinen. Lisäksi rokotekehityksestä kuuluneet lupaavat uutiset tukivat osakkeiden hinnoittelua.

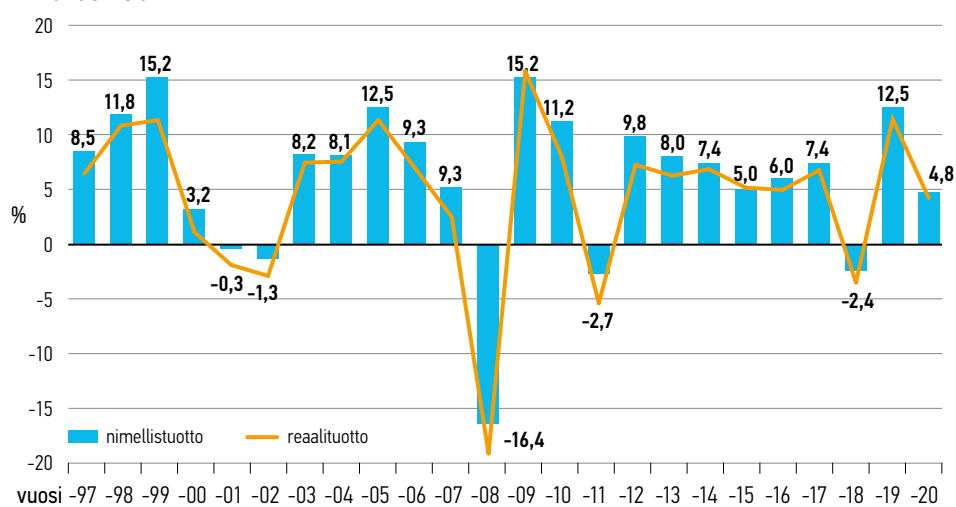
Joulukuun lopussa keskeiset osakeindeksit päättivät viime vuoden joko uusiin tai ainakin lähelle uusia ennätyslukemia. Työeläkejärjestelmän sijoitusten nimelliseksi keskituotoksi tuli 4,8 prosenttia ja varat kasvoivat koronapandemiasta huolimatta noin 223 miljardiin euroon.

Osakkeissa eniten sijoituksia

Suomalaisen työeläkejärjestelmän sijoitusvaroista oli viime vuoden lopussa sijoitettuna noteerattuihin osakkeisiin ja osaketyyppeihin sijoituksiin keskimäärin 52 prosenttia, korko- ja rahamarkkinasijoituksiin keskimäärin 32 prosenttia, kiinteistö-sijoituksiin keskimäärin 9 prosenttia ja muihin sijoituksiin eli muun muassa hedgerahastoihin keskimäärin 8 prosenttia.

TYÖELÄKESIJOTUSTEN VUOSITUOTOT 1997–2020

Lähde: Tela

Sanasto

OSITTAIN RAHASTOIVA eläkejärjestelmä tarkoittaa, että eläkkeet rahoitetaan käyttämällä niihin sekä työeläkemaksuja että aiemmin kerättyjä rahastoja.

VAKAVARAIUUS kertoo, kuinka paljon työntekijän eläkelain mukaisen vakuuttajan eläkevarat ylittävät vastuuvelan. Vastuuvelka on arvio vakuuttajan vastuulla olevista tulevaisuudessa aiheutuvista eläkekustannuksista siltä osin, kuin ne on rahastoitu.

REAALITUOTTO on työeläkevaroille saatu kuluttajahintojen kehityksen ylittävä vuotuinen tuottoprosentti.

Työeläkelaitosten avainlukuja vuodelta 2020

	Yhtiöt (TyEL, YEL)	Säätiöt (TyEL)	Kassat (TyEL, YEL)	MEK (MEL)	MELA (MYEL)	Keva valtio/VER (JuEL)	Keva jäsenyhteisöt (JuEL)	Muut ⁷⁾	Yhteensä
Vakuutetut (lkm)	1 723 069	13 978	15 055	6 363	56 814	129 942	541 239	23 325	2 509 785
Eläkkeensaajat (lkm) ¹⁾	1 086 680	15 248	16 383	8 122	104 155	229 480	403 558	26 268	1 889 894
Palkkasumma/työtulo (milj. €)	63 422,2	1 094,0	716,1	206,2	1 218,2	6 089,6	18 487,1	842,9	92 076,3
Tulot (milj. €)									
Vakuutusmaksutulo ²⁾	14 318,6	249,0	163,4	39,2	171,3	1 508,7	5 454,1	298,4	22 202,7
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo in	6 007,4	135,5	107,9	73,8	26,7	818,8	2 631,9	189,6	9 991,6
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo in (%)	4,7	3,6	5,6	6,2	8,1	4,0	4,7	4,5	4,8
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	5 372,1	263,8	62,5	50,7	7,4	710,7	2 631,9	101,6	9 200,7
Kulut (milj. €)									
Maksetut eläkkeet ³⁾⁴⁾	16 295,2	315,9	200,1	127,4	849,9	4 828,7	5 722,7	362,0	28 701,9
Kokonaisliikekulut ⁵⁾	327,3	6,9	6,5	3,4	31,2	15,9	53,9	3,9	449,0
Varat									
Eläkevarat ⁶⁾	135 248,7	2 944,3	2 063,3	1 255,3	137,5	20 963,6	58 853,5	3 179,9	224 646,1
Sijoitukset käyvin arvo in, milj. €	133 211,0	2 937,6	2 005,3	1 250,9	327,4	20 963,6	58 008,8	4 233,8	222 938,4
Sijoitusjakauma (perusjakauma käyvin arvo in, %)									
Korkosijoitukset	30,1	34,8	25,0	4,5	42,4	37,4	35,8	34,4	32,2
Osakesijoitukset	47,4	46,8	48,6	49,7	39,9	53,5	51,8	56,7	49,3
Kiinteistösijoitukset	11,3	14,0	24,3	30,3	16,4	4,9	6,4	6,4	9,6
Muut sijoitukset	11,3	4,5	2,1	15,5	1,3	4,2	6,1	2,4	8,9
Vakavaraisuus									
Vakavaraisuuspääoma yhteensä	30 006,4	922,0	601,1	564,9	-	-	-	-	32 094,4
Vakavaraisuusraja €	17 401,8	396,0	292,3	175,5	-	-	-	-	18 265,6
Vakavaraisuuspääoma / vakavaraisuusraja	1,7	2,3	2,1	3,2	-	-	-	-	1,8
Vakavaraisuusaste -%	128,5	145,6	141,1	182,0	-	-	-	-	129,3

1) Eläkkeensaaja voi saada eläkettä useammasta eläkelaitoksesta.

2) Maksutuloon ei sisälly valtion budjetista kustannettavaa osuutta. YEL:n osalta 371,0 milj. €, MEL:n 61,1 milj. €, MYEL:n 711,5 milj. € ja JuEL valtion 2 897,2 milj. €.

3) Sisältää TR-osuuden muiden kuin Kevan (jäsenyhteisöt, valtio ja KER) osalta, joilla maksutulossa.

4) Sisältää YEL:n valtion osuuden.

5) Ei sisällä sijoitustoiminnan kuluja.

6) YEL-varoissa mukana on vakuutusmaksuvastuu, MYEL-varat ovat vastuuvulkaa, Keval jäsenyhteisöt -kohdassa tässä tarkoitetaan eläkevastuurahastoa, Keval valtio ja KER-varat kohdassa ovat sijoitusomaisuutta.

7) Muut sisältävät Kirkon eläkerahaston, Kelan toimihenkilöiden eläkejärjestelmän ja Suomen Pankin eläkerahaston.

Keskimääräisen sijoitusjakauman muutoksissa viime vuoden aikana huomattavaa on osakesijoitusten osuuden kahden prosenttiyksikön kasvu ja samalla vastaava korkosijoitusten osuuden lasku. Osakkeiden osuuden kasvua sijoituksissa selittää positiivinen kurssikehitys, mikä nosti niiden suhteellista osuutta korkosijoitusten vastaavasti supistuessa.

Enemmän muualle kuin kotimaahan

Sijoitusvaroista neljännes (25 prosenttia) kohdistui viime vuoden lopussa kotimaahan, kun muualle euroalueelle oli sijoitettuna vajaa viidennes (17 prosenttia). Suurin osa työeläkejärjestelmän sijoitusvaroista, kaikkiaan 58 prosenttia, oli sijoitettuna muualle maailmaan.

Sijoitusvarojen absoluuttisen määrän kasvaessa maantieteellisen hajautuksen suunta on ollut muualle maailmaan, kotimaan suhteellisen sijoitusosuuden vastaavasti laskiessa. Koko maailmaan hajautettu sijoituslokaatio toteuttaa samalla laissa määrättyjä eläkesijoittamisen peruseräitä: varat sijoitetaan tuottavasti ja turvaavasti.

Lähes 5 prosentin tuottoa

Sijoitustuotto vuodelta 2020 oli nimellisesti 4,8 prosenttia ja vuotuisen inflaation suhteen korjattu reaaliotuotto oli 4,6 prosenttia. On hyvä muistaa, että yhden vuoden tuotolla on eläkejärjestelmän kestävyydelle varsin rajallinen merkitys.

Pidemmällä 24 vuoden aikavälillä nimellistuotto on ollut keskimäärin 5,9 prosenttia vuodessa ja inflaatiokorjattu reaaliotuotto keskimäärin 4,3 prosenttia vuodessa. Lyhyemmällä tarkasteluvälillä vastaavat tuotot ovat viimeisen viiden vuoden jaksolla olleet nimellisesti 5,5 ja reaalisesti 4,7 prosenttia, sekä kymmenen vuoden jaksolla nimellisesti 5,5 ja reaalisesti 4,3 prosenttia.

Erilaisilla tarkastelujaksolla ja -ajankohdilla on vaikutusta keskituottolukuihin. Esimerkiksi viisi vuotta sitten vuoden 2015 loppuun päättynyt kymmenen vuoden tarkastelujakso sisälsi sekä finanssikriisin että eurokriisin, joten silloinen viimeisen kymmenen vuoden keskituotto oli nimellisesti 4,8 ja reaalisesti ainoastaan 3 prosenttia.

Eläkejärjestelmän kestävyuden kannalta merkittävää on pitkän aikavälin reaali-

tuotto. Kun eläkejärjestelmää arvioidaan pitkällä aikavälillä, käytetään ennustelaskelmissa kahden ja puolen prosentin tuotto-oletusta aina vuoteen 2028 asti. Siitä eteenpäin reaaliotuotto-oletus on kolme ja puoli prosenttia vuodessa.

Tarkastelujaksolla 1997–2020 eläkevuokuttajiemme keskimääräinen tuotto on ollut yli laskelmien oletustuottojen. Riittävä keskituotto pidemmällä aikavälillä parantaa myös vakavaraisuutta, jonka ansiosta eläkejärjestelmämme kestää rahoitusmarkkinoiden kriisejä. /

Eläkevarat vai sijoitusvarat?

Työeläkejärjestelmän varoista puhuttaessa viitataan vaihtelevasti sekä eläkevaroihin (noin 225 mrd. vuonna 2020) että sijoitusvaroihin (noin 223 mrd.).

Termien välinen ero johtuu eläkevaroihin sisällytyistä taseeseen kirjatusta muista saamisista ja veloista sekä aineellista hyödykkeistä, joita ei lasketa mukaan sijoitusvaroihin.

Työeläkelaitosten tilinpäätöstiedot 2020

Työeläkevakuutusyhtiöiden tilinpäätöslukuja vuodelta 2020

	Varma		Ilmarinen		Elo		Veritas		Yhteensä	
	2020	muutos, % ³⁾	2020	muutos, % ³⁾	2020	muutos, % ³⁾	2020	muutos, % ³⁾	2020	muutos, % ³⁾
VAKUUTETUT (lkm)										
TyEL	505 170	0,2 %	555 029	-9,0 %	393 129	-4,2 %	58 940	-5,3 %	1 512 268	-4,7 %
YEL (-vakuutusia)	37 800	0,0 %	76 147	0,1 %	83 569	0,3 %	13 285	2,7 %	210 801	0,3 %
Yhteensä	542 970	0,2 %	631 176	-8,0 %	476 698	-3,4 %	72 225	-4,0 %	1 723 069	-4,1 %
ELÄKKEENSAAJAT (lkm)										
Yhteensä	347 100	1,0 %	458 401	-0,3 %	243 552	1,1 %	37 627	1,4 %	1 086 680	0,5 %
TULOT (milj. €)										
Vakuutusmaksutulo										
TyEL-maksutulo	4 748,6	-6,9 %	4 842,2	-10,1 %	3 205,0	-9,9 %	482,3	-8,2 %	13 278,1	-8,9 %
YEL-maksutulo	184,8	-1,0 %	387,8	-1,5 %	410,7	0,1 %	69,3	2,7 %	1 052,6	-0,6 %
Siirtymämaksut ja jälleenvakuutus	-2,5	-25,0 %	-9,6	58,7 %	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	-12,1	52,1 %
Vakuutusmaksutulo yhteensä	4 930,9	-6,7 %	5 220,5	-9,3 %	3 615,6	-8,9 %	551,6	-6,9 %	14 318,6	-8,2 %
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	2 100,3	-17,0 %	2 262,1	10,1 %	876,4	-41,9 %	133,3	-13,5 %	5 372,1	-14,0 %
Yhteensä	7 031,2	-10,0 %	7 482,6	-4,2 %	4 492,0	-18,0 %	684,9	-8,3 %	19 690,7	-9,9 %
LUOTTOTAPPIOT (milj. €)	22,3	79,8 %	30,9	193,4 %	18,1	-15,2 %	5,4	-20,4 %	76,7	50,2 %
MAKSETUT ELÄKKEET (milj. €)										
TyEL	5 728,0	2,9 %	6 262,0	2,7 %	3 108,0	4,1 %	471,9	4,9 %	15 569,9	3,1 %
YEL	300,3	2,7 %	495,9	3,7 %	445,0	4,3 %	83,9	3,9 %	1 325,1	3,7 %
Yhteensä	6 028,3	2,9 %	6 758,0	2,8 %	3 553,0	4,1 %	555,8	4,7 %	16 895,0	3,2 %
Kustannusten jako	-326,0	-39,9 %	-642,4	-28,9 %	339,0	-32,5 %	29,6	-49,6 %	-599,8	-251,9 %
Yhteensä	5 702,3	1,4 %	6 115,6	0,6 %	3 891,9	-0,6 %	585,4	-0,7 %	16 295,2	0,6 %
KOKONAISLIIKEKULUT (milj. €)										
Vakuutusten hankintamenot	9,7	10,2 %	16,8	-2,0 %	17,5	-24,6 %	3,4	-6,6 %	47,4	-10,2 %
Vakuutusten hoitokulut	27,4	-16,7 %	45,1	-14,7 %	32,0	-12,6 %	5,6	-14,2 %	110,1	-14,6 %
Lakisääteiset maksut	5,3	-51,8 %	5,7	-53,0 %	3,8	-53,4 %	0,6	-11,4 %	15,3	-51,9 %
Muut hallintokulut	15,7	-9,2 %	16,4	-4,9 %	14,7	3,5 %	3,3	-7,2 %	50,1	-4,2 %
Liikekulut yhteensä	58,1	-17,0 %	83,9	-15,4 %	67,9	-17,2 %	12,8	-10,4 %	222,8	-16,1 %
Korvaustoiminnan hoitokulut	25,2	-7,0 %	40,4	-5,9 %	21,2	-8,0 %	5,2	0,2 %	92,0	-6,4 %
Työkyvyn ylläpitotoiminnan hoitokulut	5,1	-20,3 %	3,6	-43,6 %	3,2	24,9 %	0,6	-11,0 %	12,5	-22,0 %
Sijoitustoiminnan hoitokulut	21,3	3,4 %	30,3	14,3 %	30,0	-1,1 %	8,8	-0,4 %	90,4	4,8 %
Muut kulut	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %
Kokonaisliikekulut yhteensä	109,6	-11,6 %	158,3	-9,6 %	122,4	-11,4 %	27,4	-5,5 %	417,7	-10,4 %
Kokonaisliikekulut % vakuutusmaksutulosta	2,2	-0,1	3,0	0,0	3,4	-0,1	5,0	0,1	2,9	-0,1
Liikekulut % hoitokustannustulosta ¹⁾	61,0	-1,0	73,3	2,8	72,0	-1,4	90,5	2,2	70,1	0,5
KOKONAISLIIKEKULUJEN JAKAUMA (%)										
Vakuutusten hankintamenot	8,9	1,8	10,6	0,8	14,3	-2,5	12,4	-0,1	11,3	0,0
Vakuutusten hoitokulut	25,0	-1,5	28,5	-1,7	26,1	-0,4	20,5	-2,1	26,4	-1,3
Lakisääteiset maksut	4,8	-4,0	3,6	-3,3	3,1	-2,8	2,0	-0,1	3,7	-3,1
Muut hallintokulut	14,3	0,4	10,4	0,5	12,0	1,7	12,0	-0,2	12,0	0,8
Liikekulut yhteensä	53,0	-3,4	53,0	-3,6	55,5	-3,9	46,9	-2,6	53,3	-3,6
Korvaustoiminnan hoitokulut	23,0	1,1	25,5	1,0	17,4	0,6	18,9	1,1	22,0	1,0
Työkyvyn ylläpitotoiminnan hoitokulut	4,7	-0,5	2,3	-1,4	2,6	0,8	2,2	-0,1	3,0	-0,4
Sijoitustoiminnan hoitokulut	19,4	2,8	19,2	4,0	24,5	2,5	32,0	1,6	21,6	3,1
Muut kulut	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kokonaisliikekulut yhteensä	100		100		100		100		100	
VASTUVELKA (milj. €)	40 725,7	5,5 %	43 538,8	3,3 %	22 381,4	2,3 %	3 321,1	2,5 %	109 967,1	3,9 %

Lukujen desimaalien pyöristyksistä johtuen kaikki luvut eivät välttämättä summaudu tasan.

1) Ilman sijoitustoiminnan ja työkyvyn ylläpitotoiminnan liikekuluja sekä lakisääteisiä maksuja.

2) Veritaksen asiakashyvyys siirtoon sisältyvä muista poiketen myös siirtoa vakuutusliikkeestä (VA2).

	Varma		Ilmarinen		Elo		Veritas		Yhteensä	
	2020	muutos, % ³⁾	2020	muutos, % ³⁾	2020	muutos, % ³⁾	2020	muutos, % ³⁾	2020	muutos, % ³⁾
SIJOITUSJAKAUMA (perusjakauma käyvin arvo, milj. €)										
Korkosijoitukset	12 279,2	-5,2 %	17 799,4	4,6 %	8 537,1	-1,8 %	1 438,4	6,5 %	40 054,1	0,1 %
Osakesijoitukset	24 222,1	7,7 %	25 162,2	6,0 %	12 153,6	3,5 %	1 560,6	5,6 %	63 098,5	6,1 %
Kiinteistösijoitukset	4 828,4	9,4 %	6 246,0	-2,2 %	3 352,4	8,2 %	631,6	13,4 %	15 058,4	4,2 %
Muut sijoitukset	8 826,9	-0,3 %	4 076,4	20,2 %	1 855,0	3,4 %	241,7	-27,4 %	15 000,0	4,4 %
Yhteensä	50 156,6	3,0 %	53 284,1	5,5 %	25 898,1	2,2 %	3 872,2	4,1 %	133 211,0	3,8 %
SIJOITUSJAKAUMA (perusjakauma käyvin arvo, %)										
Korkosijoitukset	24,5	-2,1	33,4	-0,3	33,0	-1,4	37,1	0,8	30,1	-1,1
Osakesijoitukset	48,3	2,1	47,2	0,2	46,9	0,6	40,3	0,6	47,4	1,0
Kiinteistösijoitukset	9,6	0,6	11,7	-0,9	12,9	0,7	16,3	1,3	11,3	0,0
Muut sijoitukset	17,6	-0,6	7,7	0,9	7,2	0,1	6,2	-2,7	11,3	0,1
Yhteensä	100		100		100		100		100	
SIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTTO KÄYVIN ARVOIN (%)										
Tuotto sitoutuneelle pääomalle	2,8	-9,2	7,1	-4,7	3,6	-9,4	5,6	-4,3	4,7	-7,3
TILIKAUDEN TULOS (milj. €)										
Vakuutusliikkeen tulos	22,2	1268,4 %	-3,2	93,6 %	-8,0	55,1 %	2,3	153,5 %	13,3	117,9 %
Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvo	-308,9	-114,4 %	1 725,6	-16,3 %	-30,0	-102,5 %	70,0	-18,2 %	1 456,7	-73,5 %
Hoitokustannustulos	49,3	-6,8 %	43,2	-20,7 %	33,2	-5,7 %	1,8	-28,0 %	127,5	-12,1 %
Muu tulos	6,8	-13,9 %	3,0	111,1 %	5,5	0,0 %	1,7	13,3 %	17,0	239,3 %
Kokonaistulos	-230,6	-110,5 %	1 768,6	-13,3 %	0,7	-99,9 %	75,8	-11,0 %	1 614,5	-70,9 %
% TyEL-vakuutusmaksutulosta	-4,9	-47,9	36,5	-1,3	0,0	-34,5	15,7	-0,5	12,2	-25,9
% vastuuvälästä	-0,6	-6,3	4,1	-0,8	0,0	-5,6	2,3	-0,3	1,5	-3,8
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo	1 371,6	-73,8 %	3 528,5	-34,4 %	900,9	-69,1 %	206,4	-37,9 %	6 007,4	-56,7 %
Vastuuvälän tuottoaivimus	-1 680,5	45,8 %	-1 803,0	45,6 %	-930,9	45,5 %	-136,4	44,8 %	-4 550,8	45,6 %
Yhteensä eli sijoitustoiminnan tulos käyvin arvo	-308,9	-114,4 %	1 725,5	-16,3 %	-30,0	-102,5 %	70,0	-18,2 %	1 456,6	-73,5 %
TyEL-PALKKASUMMA (milj. €)	21 142,4	0,3 %	21 505,3	-1,9 %	14 106,8	-1,5 %	2 131,4	-1,3 %	58 885,9	-1,0 %
YEL-TYÖTULOSUMMA (milj. €)	806,7	-0,6 %	1 676,3	-0,1 %	1 757,7	-0,5 %	295,6	2,1 %	4 536,3	-0,2 %
SIIRTO ASIAKASHYVITYKSIIN ²⁾										
Siirto asiakashyvytyksiin (milj. €)	54,2	-68,3 %	55,4	-66,2 %	27,7	-68,1 %	3,6	-66,7 %	140,9	-67,4 %
% TyEL-palkkasummasta	0,3	-0,6	0,3	-0,5	0,2	-0,4	0,2	-0,3	0,2	-0,5
% TyEL-vakuutusmaksutulosta	1,1	-2,2	1,1	-1,9	0,9	-1,6	0,7	-1,3	1,1	-1,9
VAKAVARAISUUSPÄÄOMA (milj. €)										
Oma pääoma (ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen)	129,8	-4,9 %	190,8	4,4 %	101,4	0,0 %	16,5	0,0 %	438,5	0,3 %
Tilinpäätössiirtojen kertymä	0,0	100,0 %	4,8	-9,4 %	0,7	-10,9 %	1,5	5,7 %	7,1	1,3 %
Omaisuuksien käypien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero	9 995,3	-6,8 %	10 353,6	14,0 %	3 982,1	0,7 %	656,5	12,5 %	24 987,6	2,6 %
Osittamaton lisävakuutusvastuu	1 393,1	76,3 %	2 040,0	29,7 %	982,3	-5,3 %	222,6	-0,8 %	4 637,9	27,9 %
Taseen ulkopuoliset sitoumukset	-1,3	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	-1,3	0,0 %
Muut	-0,1	50,0 %	-47,0	12,2 %	-11,1	5,2 %	-5,3	-1,8 %	-63,5	10,1 %
Vakavaraisuuspääoma yhteensä	11 516,8	-1,1 %	12 542,3	16,2 %	5 055,4	-0,5 %	891,9	8,7 %	30 006,4	5,9 %
Vakavaraisuusraja €	6 734,4	1,5 %	7 016,0	6,1 %	3 185,1	-1,5 %	466,3	12,2 %	17 401,8	3,0 %
Vakavaraisuuspääoma / vakavaraisuusraja	1,7	-5,6 %	1,8	9,8 %	1,6	0,0 %	1,9	-5,0 %	1,7	4,7 %
Vakavaraisuusaste %	129,3	-1,5	130,2	3,6	123,7	-0,7	128,8	1,6	128,5	0,8
Eläkevarat	50 828,6	2,8 %	54 014,2	5,2 %	26 419,6	2,1 %	3 986,3	4,0 %	135 248,7	3,6 %
HENKILÖSTÖ (keskimäärin)	537	0,0 %	624	-4,1 %	490	0,6 %	157	1,9 %	1 808	-1,1 %

3) Muutos %-sarakeessa muutos on ilmoitettu prosentteina, mikäli 2019-sarakeessa luku on ilmaistu euroina. Mikäli 2019-sarakeessa on esitetty prosenttilukuja, on muutos %-sarakeessa esitetty muutos.

Korona ei juuri heiluttanut palkkasumman kehitystä

Työeläkkeet rahoitetaan osin kunkin vuoden eläkemaksuilla ja osin rahastoista. Vuonna 2020 työeläkemenot olivat noin 30 miljardia euroa. Menoista noin 19 miljardia euroa katettiin työeläkemaksuilla ja noin 11 miljardia euroa muilla maksuosuuksilla sekä kertyneillä eläkevaroilla.

Tyoeläkemaksu on keskimäärin vajaa neljäsosa ansioista. Vuonna 2020 ansiot eli työtulosumma oli yhteensä noin 92 miljardia euroa ja vakuutusmaksutulo noin 22 miljardia euroa. Maksutulo oli miljardi euroa vähemmän kuin vuonna 2019. Ansiosumman kasvu jäi nolnaan koronapandemian seurauksena.

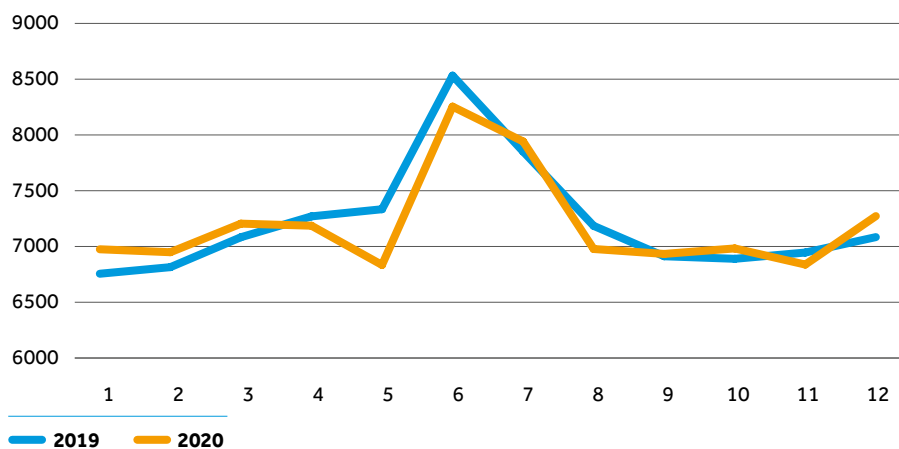
Reilu vuosi siten koronapandemian ensiaallon aikaan huhtikuussa 2020 eduskunta sääti lain työntekijän eläkelain mukaisen vakuutusmaksun tilapäisestä alentamisesta. TyEL-maksua alennettiin tilapäisesti 2,6 prosenttiyksikköä toukokuusta joulukuuhun. Alennuksen määrä oli yhteensä miljardi euroa ja se kohdistui työnantajien maksuosuuteen. Alennuksella kevennettiin työnantajien työvoimakustannuksia poikkeusoloissa.

On hyvä muistaa, että samalla säädettiin, että maksun alennuksesta aiheutunut eläkevarojen pienentyminen kerätään takaisin vuosina 2022–2025 korottamalla työnantajien maksuosuutta. Myös työeläkelaitosten laskuperusteisiin vahvistettiin vastaava alennus. Työeläkeyhtiöiden vuonna 2021 jaettavia asiakashyvytyksiä rajoitettiin samalla kolmannekseen.

Maksun tilapäisen alennuksen lisäksi kevään työeläkevakuutusmaksujen suorit-

VAKUUTETTU PALKKASUMMA TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄSSÄ

vuosina 2019 ja 2020, milj. euroa kuukaudessa

tamiseen annettiin muutamia kuukausia lisää aikaa. Maksuajan lisäys koski sekä julkista että yksityistä puolta.

Toisin kuin keväällä vielä luultiin, vuonna 2020 palkkasumma ei laskenut. Julkisen puolen palkkasumma kasvoi lähes 2 prosenttia. Yksityisen puolen palkkasumma taas laski reilun prosentin verran. Koronapandemia vaikutti siis erityisesti yksityiseen puoleen. Yrittäjien työtulosummissa ei tapahtunut merkittävää muutosta. Se oli yllättävää ottaen huomioon, että koronapande-

miasta seurasi merkittävää haittaa useille yrityksille.

Kuviossa on esitetty työntekijöiden kuukausittaiset palkkasummat yhteensä vuosilta 2019 ja 2020 Eläketurvakeskuksen kuukausittaisiin palkkasummien seuranta-tilastoihin perustuen. Kuvio havainnollistaa, miten koronapandemia alensi palkkasummaa keväästä lähtien. Joulukuussa palkkasumma nousi edellisvuotta ylemmälle tasolle. Huomattava on myös kesäkauden ero kuukausittaisissa summissa. ✓

TEKIJÄT JA ASIANTUNTIJAT

JAAKKO AHO
Aktuaaripäällikkö
ETK

KIMMO
KOIVURINNE
Analyttikko, Tela

Eeva PUUPERÄ
Kustannustenjaon
asiantuntija, ETK

MAIJA SCHRALL
Tilastosuunnittelija
Tela

Toimitus: Anne Iivonen, Eläketurvakeskus
Ulkoasu: Markku Laitinen, Aste Helsinki Oy
Julkaisijat: Eläketurvakeskus ja Työeläkevakuuttajat TELA ry

Työeläkelaitosten tilinpäätöstiedot julkaistaan 7.6.2021 painetussa Työeläke-lehdessä ja Työeläkelehti.fi-palvelussa sekä Julkari.fi, Etk.fi ja Tela.fi-palveluissa.

Työeläke-lehdet näköislehtinä: Lehdet avoimessa julkaisuarkistossa

Työeläke-lehden arkisto on täydentynyt vanhoilla numeroilla. Digitaaliseen julkaisuarkistoon on tallennettu lehden koko historia eli jokainen ilmestynyt Työeläke-lehden numero vuodesta 1965 alkaen.

T yöeläke-lehdet löytyvät alkupe-
räisessä ulkoasussaan näköis-
lehtinä Julkari.fi-palvelusta.
Julkaisuarkistosta löytyvät
myös lehden ruotsinkielisen version eli
Arbetspension-lehden kaikki numerot.

Aiemmin arkistoon oli jo tallennettu
lehtiä vuodesta 2006 lähtien. Nyt arkis-
to on eheä ja kattaa koko lehden ilmes-
tymishistorian myös alkuvuosikymme-
niltä. Palveluun on tallennettu pdf-muo-
toisina lisäksi Työeläke-lehden edeltäjän
eli Tiedonantoja-lehden numerot, jotka
ilmestyivät vuosina 1962–1964.

Työeläke-lehden arkisto

Digiarkistosta hyötyvät tutkijat, opiske-
lijat ja alan ammattilaiset. Heille Työelä-
ke-lehden arkisto tarjoaa laajan tiedon-
lähteen ja kaikille avoimen lähdemate-
riaalin työeläkkeistä kiinnostuneille. Ha-
kutoiminto auttaa löytämään kiinnosta-
via aiheita, sillä lehdet on tallennettu ar-

kistoon tekstimuodossa niin, että niihin
voi kohdistaa hakuja.

Lehtiarkiston avulla voi perehtyä sii-
hen, mitkä aiheet ovat olleet pinnalla
milloinkin työeläkejärjestelmän olemas-
saolon aikana. Lehtiarkistosta hakemal-
la selviää vaikkapa se, että osa-aikaeläk-
keestä keskusteltiin jo 1970-luvun lo-
pussa ja elinaikakertoimesta vuonna
2002. Vanhoja lehtiä selailemalla saa
käsitystä siitäkin, ketkä ovat milloinkin
olleet äänessä ja vieneet alaa eteenpäin.

Vuonna 2020 Julkariin digitointiin
laajasti Eläketurvakeskuksen (ETK)
vanhoja julkaisuja, kuten esim. tutki-
mus- ja tilastojulkaisuja, joten julkai-
suarkisto kattaa nyt valtaosan kaikista
ETK:n toiminnan aikana syntyneistä
julkaisuista.

Julkari.fi-palvelu on sosiaali- ja ter-
veysministeriön hallinnonalan yhtei-
nen avoin julkaisuarkisto. [/](#)

Lyhyt hakuohje lehtiarkistoon

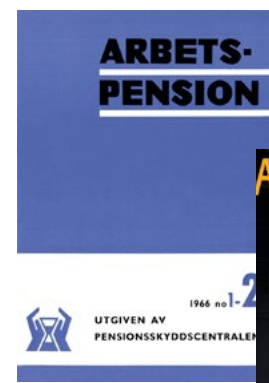
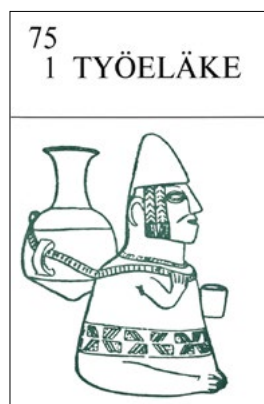
1 Siirry Julkari.fi-palvelussa Eläke-
turvakeskuksen kautta Työeläke-
lehden kokoelmaan.

2 Tee sanahaku haluamallasi sa-
nalla tai sanoilla ja katkaise haku-
sanat *-merkillä. Hyödynnä Julkarin
haku- ja käyttöohjetta tarkempaan
rajaukseen.

3 Järjestä hakutulos rataskuvak-
keesta esim. julkaisuajan mukai-
seen järjestykseen.

4 Siirry haluamaasi lehteen ja avaa
se pdf-lukijaan.

5 Tee tarvittaessa tarkempi haku
pdf-lehden sisältä.

Varma on edelleen perustajiensa näköinen Keskinäisistä keskinäisiin

Satavuotias Varma on muuttanut moneen kertaan. Nykyisenlaisena työeläkevakuutusyhtiönä se on toiminut noin 23 vuotta.

Matti Hannikainen: Varma – Pienestä eläkekonttorista suureksi työeläkeyhtiöksi. Otava 2020, 479 sivua.

Työeläkejärjestelmän kehitysvaiheet tietävä ja tunteva VTT **Matti Hannikainen** on kirjoittanut historiateoksen *Varma – pienestä eläkekonttorista suureksi työeläkeyhtiöksi*.

Historiateoksessa tarkastelussa ovat Varman nimeä kantaneet yritykset vuodesta 1919 alkaen. Kokonaisuus kattaa Suomen sosiaalishistoriassa kokonaisen toimintalinjan yritysten vapaaehtoisten eläkevakuutusten alusta aina vakiintuneeseen lakisääteiseen eläkevakuuttamiseen ja eläkeyhtiöiden merkittävään asemaan elinkeinoelämässä.

Lukijaa palvelevasti kirjassa tapahtumien yhteys yhteiskunnan kehitykseen on kuvattu analyttisesti. Taloushistorian käänneet ja Varman osuus niissä kuvataan kaunistelematta, vaikka teos on syntynyt Varman omiin tietoihin perustuen ja Varmassa toimineen historiatoimikunnan ohjaamana.

Lukijan kannalta Varman historia sisältää kolme eri tasoa. Taustaksi kirjassa käsitellään perusteellisesti työeläketurvan kehitystä. Tässä tasossa ei ole uutta Hannikaisen pääosin kirjoittamaan työeläkkeiden laajaan historiateokseen *Ansioiden mukaan* (SKS, 2012). Toinen, ja selvästi mielenkiintoinen taso, ovat pankki- ja vakuutusalan monet erilaiset rakennejärjestelyt, joissa Varma on ollut mukana koko historiansa ajan. Merkittävän eläkevarallisuuden haltijoina työeläkeyhtiöt ovat näyttelleet sekä kiinnostavan kohteen että aktiivisen toimijan tai suorastaan pelastajan roolia, kun suomalaista finanssisektoria on järjestetty.

Varman toimitalo Helsingin Salmisaareessa. (Kuva: Lari Järnefelt).

Juuret henkivakuutusyhtiöissä

Varma syntyi 1919 henkivakuutusyhtiöiden yhteiseksi jälleenvakuutusyhtiöksi. Mielenkiintoinen yksityiskohta on, että Varmaa olivat perustamassa myös henkivakuutusyhtiöt Suomi ja Salama, jotka myöhemmin olivat Pohjola-ryhmän keskeiset henkivakuutusyhtiöt.

Salaman toimitusjohtaja **Aarne Kuusesta** (1905–1968) tuli pitkäaikainen Varman hallituksen puheenjohtaja. Henkivakuutusyhtiöt menettivät otteensa Varmasta ruotsinkieliselle teollisuudelle vuonna 1958, kun teollisuus nosti Varman toimitusjohtaja-

”Tapahtumien yhteys yhteiskunnan kehittymiseen on kuvattu analyttisesti.”

jaksi G. A. Serlachiuksen lakiasiaainjohtajan **C. G. Aminoffin** (1916–2001).

Vapaaehtoisen työeläkevakuuttamisen Varma aloitti vuonna 1926, mutta ennen lakisääteisen työeläkevakuutuksen syntymistä Varman vakuutuskannassa oli vain 34 000 toimihenkilöä vakuutettuna.

Lakisääteisen, kaikille pakollisen työeläkevakuutuksen tullessa voimaan 1.7.1962 Varman asema oli kaksijakoinen. Varma oli ainoa vakuutusyhtiö, jolla oli kokemusta työeläkevakuuttajana. Vahinkovakuutusyhtiöiden, muun muassa Pohjolan ja Sammon perustamasta Ilmarisesta tuli kuitenkin suurin työeläkeyhtiö, lähinnä perustajiensa myyntivoiman ansiosta. Varmalta puuttui valtakunnallinen vahinkovakuutusyhteistyökumppani, koska sen kanssa yhteistyössä toimineella Teollisuusvakuutusella ei ollut myyntikenttää.

Tämä määrittäi Varman strategian: seuraavina vuosikymmeninä Varma pyrki sekä laajentumaan yritysjärjestelyillä että hankkimaan vahinkovakuutusyhteistyökumppania.

Vahinkovakuutuksen myyntikentän merkitys työeläkeyhtiön asiakassuhteille oli tuohon aikaan tärkeä.

Yritysjärjestelyjen pitkä ketju

Yritysjärjestely, jossa Varma oli ensimmäistä kertaa mukana, oli osuuden ostaminen Fennia-vahinkovakuutusyhtiöstä ja samalla työeläkeyhtiö Patrian osto ja kannansiirto Varmaan. Tämä tarjosi jo Varmalle pienen, maanlaajuisen vahinkovakuutusyhteistyökumppanin. Varman strategia ei muuttunut **Juhani Kolehmainen** tultua Varman toimitusjohtajaksi 1979. Varma, Teollisuusvakuutus ja Y-vakuutus pääsivät loppuvuodesta 1983 sopimukseen Fennian vahinkovakuutusten jakamisesta Y-Vakuutuksen ja Teollisuusvakuutuksen kesken. Tämäkin ratkaisu vahvisti Varman myyntiorganisaatiota.

Seuraavaksi sovittiin eläkeyhtiö Kaleron jakamisesta 1984. Kolehmainen onnistui siis hankkimaan Varmalle aiempaa vahvemmat vahinkovakuutusyhteistyökumppanit ja myös kasvattamaan merkittävästi Varman markkinaosuutta.

Kasinotalouden vuosina 1980-luvulla Varma osallistui merkittävällä osuudella Finanssilaitos-nimisen omistusyhteisön rahoitukseen. Laitoksen tavoitteena oli estää SYP:n nurkanvaltaus, jota KOP:n oletettiin suunnittelevan. Osallistumalla Finanssilaitokseen Varma sai otteen myös maan kolmanneksi suurimpaan työeläkeyhtiöön, Eläke-Sampoon. Tästä alkoi Varman vuosia kestänyt yritys fuusioida Eläke-Sampo itseensä. Ensimmäinen yritys tehtiin vuonna 1992, jolloin STM kielsi järjestelyn ”vakuutustoiminnan terveen kehityksen vastaisena”.

Fuusiot strategiaa ohjaavina

Finanssilaitoksen monet järjestelyt, fuusion kaatumisen sekä itsenäinen ote Varman riippumattomuuden puolustajana mursivat Kolehmainen luottamusta Varman taustayhtiöissä ja hänet varhaiseläköitiin vuoden 1993 lopussa.

Seuraajaksi valittiin **Paavo Pitkänen** jatkoi strategiaa Varman laajentamiseksi. Monimutkaisten neuvottelujen jälkeen Pitkänen onnistui sopimaan järjestelystä, jossa Eläke-Sampo jaettiin ja 1.7.1998 syntyivät työeläkevakuutuksen markkinajohtaja Varma-Sampo ja toisaalta Eläke-Fennia. Varmasta tuli leimallisesti Sammon eläkeyhtiö ja Sammosta Varman jakelukanava.

Sampo ja valtion omistama Leonia olivat yhdistyneet Sampo-ryhmäksi, joka oli myös ostanut ruotsalaiselta Skandia-yhtiöltä sen omistamat Pohjolan osakkeet

Valtiotieteiden tohtori Matti Hannikainen on kirjoittanut Varman satavuotishistorian. (Kuva: Jonne Räsänen).

(noin 20 prosenttia). KOP ja SYP oli fuusioitu Meritaksi ja Yhtyneet paperitehtaat ja Kymmene Oy UPM-Kymmeneksi.

Samassa hengessä aloitettiin neuvottelut Sammon ja Pohjolan fuusioista. Pitkänen kertoi suunnitelmasta Ilmarisen toimitusjohtajalle **Kari Purolle** todeten, ettei järjestelyllä ole vaikutusta Ilmarisen asemaan.

Varman kilpailijassa Ilmarisessa ymmärrettiin kuitenkin, mitä vahinkovakuutusyhteistyökumppanin menetyks merkitsi – yhtiön nopeaa kuihtumista. Ilmarinen pääsikin Suomi-yhtiön kanssa sopimukseen, jolla Sammon ja Pohjolan fuusiosuunnitelma pystyttiin estämään Ilmarisen, Suomen ja Osuuspankin yhteistyöllä. Myöhemmin, vuonna 2005 Suomi-yhtiö ja Ilmarinen myivät Pohjola-omistuksensa kokonaan OP-ryhmälle.

”Hillitty ja konservatiivinen, mutta toisaalta riskinottoon valmis yrityskulttuuri tulee hyvin kuvatuksi.”

Yhtiömuoto vakiintui Varmassa hyvin pian keskinäiseksi. Varma on perustajiensa näköinen yhtiö, ja suomalaisten ja erityisesti suomenruotsalaisten teollisuuden suuryritysten jatkuva kiinnostus yhtiötä kohtaan ja aktiivinen panos yhtiön kehittämisessä tulee selvästi näkyviin. Teoksen

kolmas mielenkiintoinen taso on kuvaus suurten yritysten merkittävästä roolista Varman päätöksenteossa.

Varman muista työeläkeyhtiöistä poikkeava tausta ja historia on osa teoksen ainetilaa. Useassa tienhaarassa Varman linjan ja johdon ovat valinneet sen suurimmat asiakkaat.

Varman perustajat ja asiakkaat olivat toiminnan ensimmäisinä vuosikymmeninä edelläkävijöitä eläketurvan kehittämisessä. Varmassa otettiin jo vapaaehtoisen eläketurvan hoidossa käyttöön sittemmin yleiseen työeläkevakuutukseen liittyviä olennaisia piirteitä, kuten ansiosidonnaisuus, vakuutettujen edustus hallinnossa ja vakuutusmaksulainat. Myös erilaisia indeksivaihtoehtoja kokeiltiin.

Vakuutusmaksulainat muodostuivatkin sitten lakisääteisen vakuuttamisen myyntivaltiksi, kun työnantaja saattoi lainata takaisin osan vakuutusmaksuistaan. Aina rahamarkkinoiden vapautumiseen asti tällä oli pääomista köyhässä Suomen elinkeinoelämässä suuri merkitys. Tehokas eläkkeiden indeksisuoja pystyttiin rakentamaan vasta kattavassa ja lakisääteisessä työeläkejärjestelmässä.

Teos kuvaa mielenkiintoisella tavalla Varman syntyä, kehitystä ja vaikutusta Suomen vakuutusalan kehitykseen. Myös Varman hillitty ja konservatiivinen, mutta toisaalla riskinottoon valmis yrityskulttuuri tulee hyvin kuvatuksi.

Varma on edelleen perustajiensa näköinen yhtiö, vaikka se onkin muuttunut moneen kertaan, vaihtanut osin vakuutuskantaa, ja kehittynyt vastuullisena suursijoittajana sekä teknologian erinomaisena hyödyntäjänä.

Työeläkeyhtiöiden keskittymiskehityksen seurauksena Suomessa on toiminut kaksi suurta pankki-, vakuutus- ja työeläkeyhtiöryhmää: yhtenä Varma–Nordea–If ja toisena Ilmarinen–OP–Pohjola.

Työeläkealalla tehtyjen rakennejärjestelyjen ja niiden yritysten seurauksena on myös kehitetty työeläkeyhtiötä koskevaa lainsäädäntöä niin, että päätöksenteko eläkkeistä ja eläkevaroista on riippumattomaa, ja tarkoin valvottua. /

Kirjoittajat ovat tehneet mittavan työuran työeläkealla: LKT, VK Kari Puro on Ilmarisen entinen toimitusjohtaja ja OTM Sini Kivihuhta Ilmarisen entinen varatoimitusjohtaja.

Vakuutettu työ kartuttaa eläkettä

Eläke kertyy vain vakuutetuista ansioista. Yrittäjillä työeläke perustuu yrittäjän eläkelakiin (YEL) ja palkansaajilla työntekijän eläkelakiin (TyEL).

Minna on jo vuosia punonut helmikoruja ystävilleen ja päättää kokeilla siipiään sivutoimisena yrittäjänä. Minna tietää, että yrittäjän tulee itse huolehtia eläkevakuutuksesta, mutta ei kai se koske sivutoimista yrittäjyyttä. Hänhän tulee saamaan eläkettä vakituisesta palkkatyöstään.

– Yrittäjän eläkelaki, YEL, koskee myös sivutoimisia yrittäjiä, korjaa ratkaisupäällikkö **Monika Sievänen** Eläketurvakeskuksen lakiosastolta.

YEL-vakuuttamisvelvollisuus syntyy, kun yrittäjätoiminta on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään neljä kuukautta ja vuotui-

nen YEL-työtulo ylittää noin 8 000 euron vakuuttamisrajan.

Aivan vaatimaton yritystoiminta ei siis edellytä YEL-vakuutusta. Tämä voikin olla sivutoimisen yrittäjän tilanne aluksi.

– Kun yrittäjätoiminta laajenee, kannattaa ehdottomasti tarkistaa YEL-työtulonsa oikealle tasolle, korostaa Sievänen.

Laki ei tunne kevytyrittäjää

Yrittäjän työeläke perustuu yrittäjän eläkelakiin (YEL) ja työntekijän eläke työntekijän eläkelakiin (TyEL). Yrittäjää, joka käyttää laskutuspalvelua ja toimii ilman omaa Y-tunnusta, kutsutaan usein kevytyrittäjäksi.

Kun ns. kevytyrittäjä toimii yrittäjänä, hänen on hoidettava eläkevakuuttamisensa itse. Vastaava on tilanne myös esimerkiksi kulttuuri- ja taidealalla sekä toimittajien ja lokuvaajien keskuudessa toimivilla freelancer-yrittäjillä.

– Ammattiryhmä, jossa työeläkevakuuttaminen on viime aikoina herättänyt keskustelua, ovat tulkit ja kielenkääntäjät, kertoo vakuuttamisvalvoja **Britta Lausté** Eläketurvakeskuksesta.

Sekä Sievänen että Lausté ovat tyytyväisiä, että kyselyjä tulee sekä työn tilaajilta että työn suorittajilta. On kaikkien etu, että työeläkevakuuttaminen hoidetaan oikein. ✓

1 Eläke kertyy vakuutetuista ansioista

Yrittäjä huolehtii lakisääteisestä eläketurvasta itse. Tämä koskee myös sivutoimista yrittäjää, vaikka hänen pääasiallinen eläkkeensä muodostuisikin palkkasuhteen ansioiden perusteella.

Yrittäjän eläkemaksut ja eläkkeen määrä perustuvat yrittäjän YEL-työtuloon. YEL-työtulo on summa, joka vastaa yrittäjän oman työpanoksen arvoa. Vertailukohtana voi käyttää palkkaa, joka vastaavasta työstä maksettaisiin saman ammattitaidon omaavalle ulkopuoliselle.

Myös yrittäjän sosiaaliturva perustuu pitkälti YEL-työtuloon.

YEL-vakuutusta on maksettava, kun YEL-työtulo on vähintään 8 063,57 euroa vuodessa.

2 Työeläkemaksu kaikilla samaa suuruusluokkaa

Työeläkemaksu on suuruusluokaltaan sama sekä yrittäjillä että palkansaajilla. Erona on, että yrittäjä maksaa itse koko eläkevakuutusmaksunsa, kun palkansaajan eläkevakuutusmaksusta työnantaja maksaa suurimman osan. Vuonna 2021 yrittäjän eläkevakuutusmaksu on alle 53- ja yli 63-vuotiailla 24,10 prosenttia ja 53–62-vuotiailla 25,60 prosenttia vahvistetusta YEL-työtulosta. Työntekijöillä vastaavat osuudet ovat 7,15 ja 8,65 prosenttia ja työnantajan maksuosuus keskimäärin noin 17 prosenttia palkasta.

Ensimmäistä kertaa yrittäjäksi ryhtyvä saa maksuista 22 prosenttia alennusta neljän ensimmäisen vuoden ajan.

”Kun yrittäjätoiminta laajenee, kannattaa yrittäjän ehdottomasti tarkistaa YEL-työtulonsa.

3 Työeläkeotteesta näkyvät eläkettä kartuttaneet ansiot

Työeläkeotteesta näkee tiedot, joiden perusteella eläke lasketaan. Suomalainen hienous on, että samalta otteelta selviävät niin yksityisen, julkisen sektorin kuin yrittäjätyönkin eläkettä kartuttaneet ansiot – olipa työ sitten kokoaikais- tai osa-aikaista.

Omaa tähän mennessä tienattua eläkekertymää voi tutkia joko oman eläkeyhtiön verkkosivuilta tai Eläketurvakeskuksen sivuilta www.tyoelake.fi/tyoelake-ote

Yrittäjäeläke ei vaikuta työsuhteesta kertyneeseen eläkkeeseen vaan tulee aina sen päälle.

4 Aina kannattaa kysyä, jo etukäteenkin

Jos oma eläkevakuuttamisvelvollisuus askarruttaa, apua saa sekä eläkevakuutusyhtiöistä että Eläketurvakeskuksesta. Ne palvelevat sekä työn suorittajaa, joka mieltii rooliaan yrittäjän ja palkansaajan välillä, että työn teettäjää.

Eläkevakuutusmaksut ovat samat riippumatta siitä, mistä eläkevakuutusyhtiöstä vakuutuksen ottaa. YEL-vakuutusmaksu on verovähennyskelpoinen.

Vanhuuseläkettä saavien yrittäjien ei tarvitse ottaa YEL-vakuutusta, eikä YEL koske alle 18-vuotiaita.

2021

TYÖELÄKEPÄIVÄ

Helsingin
Messukeskuksessa
ja verkossa

Save the date
25.11.

Eläketurva elämäntyönä

Sini Kivihuhta kuvaa omaa eläkkeelle siirtymisen kokemustaan paluiksi oikeaan elämään, jossa maa tuoksuu ja aurinko paistaa.

Eläkeyhtiö Ilmarisen varatoimitusjohtaja, OTM **Sini Kivihuhta** jäi kevään korvalla pois työelämästä ja siirtyi eläkkeelle.

Työntäyteistä hänelle arki on ollut aina, mutta vuosi 2018 oli erityisen raskas. Massiiviset tulorekisterin järjestelmämuudistukset olivat meneillään eikä taakkaa helpottanut, että samaan aikaan Ilmarisen ja Eteran fuusion it-integraatio ja palveluprosessin yhtenäistäminen mylläsi entisen. Lopulta syöpäsairaus oli viedä loput energiat. Mutta elämä kantoi.

Kari Puro, Ilmarisen toimitusjohtaja takavuosilta, on Kivihuhtan puoliso. Jo ennen Puroa Kivihuhta aloitti työuransa Ilmarisessa 1983 vastavalmistuneena juristina. Eläkkeelle hän siirtyi 38 vuotta myöhemmin 61-vuotiaana.

Nyt alkukesän herkkyydessä hän juttelee eläketurvan kysymyksistä monelta kantilta niin hyvässä kuin pahassa.

Otetaan ensiksi paha. Siinä suurimmat epäkohdat liittyvät yrittäjien eläketurvaan.

– Uusi köyhälistö on kasvamassa YEL-vakuutettujen pariin. Ilmiönä se rapauttaa pidemmän päälle uskottavuutta eläketurvaan, koska osalla yrittäjistä eläkkeet jäävät hyvin pieniksi, Kivihuhta sanoo.

Jotain hän arvelee siinä menetetyin, kun työeläkelait TaEL ja LEL ennen vuotta 2007 yhdistettiin. Lyhyttä keikkatyötä tekevästä on tehty yrittäjiä, ja YEL ei heille toimi siten kuin olisi tarkoituksenmukaista.

Hyvääkin on mielen päällä, kuten se, että työeläkejärjestelmää on hänen mu-kaansa viety rakentavassa hengessä eteen-päin työnantajien ja työntekijöiden yhteisenä luomuksena.

Visiönäärin katseessa on kuitenkin realistin vikaa. Eläkeyhtiöiden roolista hän sa-noo konkarin äänenpainolla, että niille on annettu eläketurvasta huolehtiminen osana julkista valtaa. Annettu tontti on sellaise-naan arvokas.

Viime vuosikymmeninä palkansaaajat ovat tulleet isompaan rooliin eläkkeiden ra-hoittajina.

– Kun tietoisuus maksusta lisääntyy, ihmisiä alkaa kiinnostaa, miten varoja sijoitetaan ja mitä hyötyä heille siitä koituu.

Palkansaajan työeläkemaksu eriytettiin omakseen vuonna 1993. Korotukset työelä-kevakuutusmaksussa eivät ole sen koom-min työnantajille juuri menneet, / vaan ovat painottuneet selvemmin työntekijän maksu-osuuteen.

Sini Kivihuhta tunnistaa muutostarpeet yrittäjien eläketurvassa.

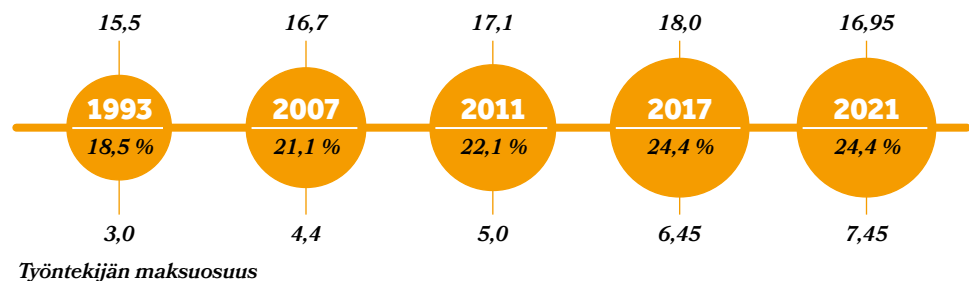
”Uusi köyhälistö on kasvamassa YEL-vakuutettujen pariin.”

Työeläkemaksu (TyEL)

Työeläkevakuutusmaksu on 24,4 prosenttia palkkasummasta. Maksu jakautuu työntekijän ja työnantajan maksuosuuksiin.

Työntekijän maksuosuus on yli kaksinkertaistunut vuodesta 1993, jolloin ensimmäisen kerran on sovittu maksun jakautumisesta työnantajan ja palkansaajan osuuksiin. Työntekijän maksuosuus oli alkuun kolme prosenttia, kun se on nykyisin jo keskimäärin 7,45 prosenttia palkkasummasta.

Työnantajan maksuosuus

English Summary

LENA KOSKI
Translator
Finnish Centre for Pensions

More news in English
Follow us on Twitter: @ETKinfo
Visit our website: etk.fi/en

Subscribe to our newsletter:
etk.fi/en/newsletter/

Total pension €1,762

The average monthly pension of Finns was €1,762 in 2020. In real terms, it has risen by an ample €200 in one decade. Men received an average monthly pension of €1,983 and women €1,579. In real terms, the monthly pension has risen by an ample 10% or €220 in one decade.

Despite the steady growth, one third of the pension recipients received a monthly pension that was less than €1,250. A clear majority of them were women. 8% received a monthly pension of more than €3,000. A clear majority of them were men.

On average, men retiring in 2020 received a monthly pension of the same size (€2,100 in 2019) as male baby boomers and men slightly younger than that. Women's new monthly old-age pensions (€1,600) were larger than those of older women. Those aged 80 or older received clearly smaller pensions.

"For a long time, new retirees on an old-age pension tended to receive higher pensions than their predecessors. Now that the life expectancy coefficient cuts starting pensions, the gap has narrowed", explains head of statistics **Tiina Palotie-Heino** (Finnish Centre for Pensions).

Pension accrues from early age

In connection with the 2005 pension reform, the age when pension starts to accrue dropped from 23 to 18 years. Since the 2017 reform, pension accrues as of age 17 (or 18 for the self-employed). In Finland, much attention has been paid to the young who are outside the education system and the labour force. Less attention has been paid to how much the young work.

According to a recent study by the Finnish Centre for Pensions, about 76% of the 19-year-olds and more than 80% of the 22-year-olds work (in 2019). The 18–22-year-old work clearly more than the 17-year-olds. However, their earnings are relatively small.

Of the 18–22-year-olds with earnings, the earned median monthly pension was €47. The average was €57. Those who had earned the most had accrued a monthly pension of €185. That means that a small percentage of the young have clearly benefited from the pension reforms.

Young women work more often than young men. The young immigrants work clearly less often than those of the original population. They also have the lowest annual earnings.

Exceptional investment year

The Finnish earnings-related pension system's nominal average investment return in 2020 was 4.8% and, despite the year of the corona pandemic, the pension investment assets rose to €223 billion.

At year-end 2020, the investment assets of the earnings-related pension system in Finland were divided as follows: 52% in listed shares and share-like instruments (up by 2% from 2019), 32% in money-market investments and interest-bearing instruments, 9% in real estate and 8% in other investments (incl. hedge funds).

One fourth (25%) of the investment assets were in domestic objects while slightly less than one fifth (17%) were in objects within the euro area. The main part (58%) of the earnings-related pension system's investment assets were in objects outside the euro area.

In the review period 1997–2020, the average return of the Finnish pension insurance investors has exceeded the baseline projections. A sufficient average long-term return improves solvency, thanks to which our pension system can weather crises on the financial markets.

Pension for insured work

Pension accrues only for insured work. That is why the self-employed, also those who are self-employed on the side, must take out insurance for their self-employment and keep their pension-declared income up-to-date.

'Light entrepreneurs' who operate without a Business ID and who use an invoicing service are also subject to the Self-employed Persons' Pensions Act. Such entrepreneurs include, among others, artists, journalists, photographers and translators. They must take out their own pension insurance.

The pension record shows what one's pension accrual is based on. Pension earned for self-employment accrues on top of pension earned for work done in an employment relationship.

Check your pension record via your pension provider's website or tyoelake.fi.

Tutustu Eläketurvakeskuksen julkaisuihin www.etk.fi/julkaisut

Miten nettotulot muuttuvat eläkkeelle siirryttäessä? Tarkastelu nettotulosuhteen muutoksesta vuosina 2002–2017

Eläkepolitiikan tavoitteena on turvata kaikille eläkeläisille kohtuullinen toimeentulo ja estää köyhyys. Tutkimus sisältää tiiviin katsauksen toimeentulon

muuttumisesta eläkkeelle siirtymisen yhteydessä vuosina 2002, 2007, 2012 ja 2017 ja valottaa osaltaan eläketurvalle annettujen tavoitteiden toteutumista.

Rantala, J. & Pyy-Martikainen, M. & Riihelä, M.: *Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 04/2021*

Taloudellinen varautuminen eläkeikaan – kyselytutkimus eläketurvaan liittyvistä näkemyksistä

Tutkimuksessa tarkastellaan eläkeikää varten säästämisen yleisyyttä, säästöjen käyttökohteita ja säästämättä jättämisen syitä. Lisäksi selvitetään

säästämisen merkitystä arvioihin eläkeajan toimeentulosta sekä eläkeasioiden tuntemisen ja eläketurvaan liittyvän luottamuksen yhteyttä säästämiseen.

Tenhunen, S. *Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 03/2021*

Eläkejärjestelmien riskit ja niiden jakautuminen eri osapuolille – viiden maan työeläkejärjestelmät vertailussa

Raportissa tarkastellaan Alankomaiden, Itävallan, Saksan, Suomen ja Ruotsin eläkejärjestelmien riskejä ja niiden jakautumista järjestelmien osapuolille: työnantajille, työntekijöille ja eläkkeensaajille.

Mielonen, A. *Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2021*

UUOSITTAIN ILMESTYVIÄ

Yritysten työeläkemaksut vuonna 2019

Kesälä, M. & Iire, H. *Eläketurvakeskuksen tilastoja 01/2021*

Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja työuraeläke: uudet eläkelajit 2020

Kannisto J. *Eläketurvakeskuksen tilastoja 02/2021*

Työeläkekuntoutus vuonna 2020

Saarnio, L. & Kaasila, M. *Eläketurvakeskuksen tilastoja 03/2021*

MUUALLA ILMESTYNEITÄ

Health shocks and couples' labor market participation: A turning point or stuck in the trajectory?

Riekhoff, A.-J. & Vaalavuo, M. *Social Science & Medicine, vol. 276, 113843*

Extending working lives: How policies shape retirement and labour market participation of older workers

Kuitto, K. & Helmdag, J. *Social Policy & Administration, 55(3), 423–439, 2021.*

Inequalities in pensions and retirement from a life course perspective: An introduction

Kuitto, K. & Kuivalainen, S. & Möhring, K. *Social Policy & Administration, 55(3), 403–408, 2021.*

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen erot kunta-alan ja yksityisen sektorin palkansaajilla

Polvinen, A. *Kuntoutus VOL 44 NRO 1 (2021)*

Lue faktaa ja tilaa uutiskirjeemme!